

En explorativ studie av lantbrukares policyacceptans till miljöersättningsstöden & naturrestaureringsförordningen

För lantbrukaren, för naturen och för förordningen

Konrad Gustafsson Herrgård

Examensarbete/Självständigt arbete • 30 hp
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU
Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap
Agronomprogrammet – landsbygdsutveckling
Uppsala 2026

En explorativ studie av lantbrukares policyacceptans till miljöersättningsstöden & naturrestaureringsförordningen. För lantbrukaren, för naturen och för förordningen.

An explorative study of farmers' policy acceptance towards agri-environmental subsidies and the Nature Restoration Law. For the farmer, for nature, and for the law.

Konrad Gustafsson Herrgård

Handledare:	Emil Sandström, Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för stad och land
Examinator:	Linus Rosén, Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för stad och land
Bitr. examinator:	Malin Beckman, Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för stad och land
Omfattning:	30 hp
Nivå och fördjupning:	Avancerad nivå, A2E
Kurstitel:	Självständigt arbete i landsbygdsutveckling för agronomer
Kurskod:	EX1025
Program/utbildning:	Agronomprogrammet - landsbygdsutveckling
Kursansvarig inst.:	Institutionen för stad och land
Utgivningsort:	Uppsala
Utgivningsår:	2026
Elektronisk publicering:	https://stud.epsilon.slu.se
Nyckelord:	policyacceptans, naturrestaureringsförordningen, miljöersättningsstöd, landsbygd, landsbygdsutveckling, lantbruk, legitimitet, styrmedel.

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap

Institutionen för stad och land

Avdelningen för landsbygdsutveckling

Sammanfattning

Många lantbrukare i Europa har under de senare åren uttryckt ett missnöje relaterat till EU:s jordbrukspolitik, detta missnöje har speglats genom storskaliga protester i flera europeiska städer såsom Bryssel och Paris. En del av missnöjet relateras till EU:s naturrestaureringsförordning som många lantbrukare menar står i opposition med livsmedelsproduktion och bidrar till mer byråkrati. Syftet med studien är att utforska policyacceptansen gentemot existerande stödstrukturer (miljöersättningsstöd) i relation till EU:s naturrestaureringsförordning. Studien undersöker detta baserat på en nationell enkätundersökning riktad till svenska lantbrukare. Generellt hade lantbrukarna en negativ attityd till naturrestaureringsförordningen trots att de flesta var positivt inställda till miljöersättningsstöden. Analysen visar dock att andra faktorer stärkte policyacceptansen gentemot naturrestaureringsförordningen. För att förbättra attityden till förordningen och i förlängningen bidra till att fler utför naturrestaureringsåtgärder så landar studien i att det kan vara av vikt att en nationell strategi inkluderar förbättring av legitimitet längs tre dimensioner; distributiv legitimitet (rättvisa stad och land), instrumentell legitimitet (ekonomisk & produktionsmässig logik) och temporal legitimitet (varaktighet & trygghet).

Nyckelord: policyacceptans, naturrestaureringsförordningen, miljöersättningsstöd, landsbygd, landsbygdsutveckling, lantbruk, legitimitet, styrmedel.

Abstract

In recent years, many farmers in Europe have expressed dissatisfaction related to the EU's common agricultural policy. This dissatisfaction has been reflected in large-scale protests in several European cities, such as Brussels and Paris. Part of the discontent is linked to the EU's Nature Restoration Law, which many farmers deem to be in opposition to food production and a driver of increased bureaucracy. The purpose of this study is to compare policy acceptance toward existing support structures (agri-environmental subsidies) in relation to the EU's Nature Restoration Law. The study investigates this based on a national survey aimed at Swedish farmers. Generally, farmers had a negative attitude toward the Nature Restoration Law, even though most were positively inclined toward the agri-environmental subsidies. However, the analysis shows that other factors strengthened policy acceptance toward the Nature Restoration Law. To improve attitudes toward the regulation and, by extension, help encourage more farmers to implement nature restoration measures, the study concludes that it may be important for a national strategy to include the improvement of legitimacy across three dimensions: distributive legitimacy (fairness between urban and rural areas), instrumental legitimacy (economic and production-based logic), and temporal legitimacy (permanency and security).

Keywords: Policy acceptance, nature restoration law, agri-environmental subsidies, rural, rural development, farm, legitimacy, subsidies.

Innehållsförteckning

Figurförteckning	5
1. Introduktion	6
1.1 Syfte och frågeställningar	7
2. Bakgrund	8
2.1 Lantbruksprotester och missnöje	8
2.2 Naturrestaureringsförordningen	8
2.3 Ekonomiska stöd och miljöersättningsstöd	10
3. Vägledande begrepp	11
3.1 Legitimitet & Policyacceptans	11
3.1.1 Distributiv, instrumentell, normativ & temporal legitimitet.....	12
4. Metod	15
4.1 Enkätundersökning	15
4.2 Metod och strategi för datainsamling.....	17
4.3 Grundläggande information om respondenterna	19
4.4 Reflexivitet och positionalitet.....	21
4.5 Avgränsningar och begränsningar	22
4.6 Vidare forskning	24
5. Resultat och analys	26
5.1 Policyacceptans gentemot miljöersättningsstöden	26
5.2 Miljöersättningsstödens påverkan på lantbrukarna och deras verksamhet.....	27
5.3 Policyacceptans gentemot naturrestaureringsförordningen	29
5.4 Eventuell mark tillgänglig för restaureringsåtgärder	32
5.5 Potentiella möjligheter att utföra restaureringsåtgärder.....	35
5.6 Faktorer som kan påverka policyacceptansen	36
6. Diskussion	40
7. Slutsats	46
Referenser	49
Populärvetenskaplig sammanfattning	54
Bilaga 1	55
Bilaga 2	59
Tack	66

Figurförteckning

Figur 1. Karta över Sveriges produktionsområden. Frågan var en flervalsfråga.	19
Figur 2. Frågan var en flervalsfråga.	19
Figur 3. Frågan var en flervalsfråga.	20
Figur 4. Hur mycket mark brukas på gården?.....	20
Figur 5. Inlägg med bild.....	23
Figur 6. Vad tycker du om miljöersättningsstöden? (n =47). Resultat från Likertskala.....	26
Figur 7. Har miljöersättningsstöden påverkat hur du/ni bedriver verksamheten på gården? Frågan var en flervalsfråga, med undantag för när svaret var "Nej [...]".	28
Figur 8. Har miljöersättningsstöden påverkat din syn på gårdens mark och natur? och iså fall på vilket sätt? Frågan var en flervalsfråga om svaret är "Ja".....	28
Figur 9. Vad tycker du om naturrestaureringsförordningen? Resultat från Likertskala för de som sökt miljöersättningsstöd och de som inte sökt miljöersättningsstöd. .	30
Figur 10. Lantbrukare som sökt miljöersättningsstöd (n = 27).....	33
Figur 11. Lantbrukare som inte sökt miljöersättningsstöd (n = 7).....	33
Figur 12. Frågan var en flervalsfråga. De som sökt miljöersättningsstöd.....	34
Figur 13. Frågan var en flervalsfråga. De som inte sökt miljöersättningsstöd.	34
Figur 14. Frågan var en flervalsfråga. De som sökt miljöersättningsstöd.....	35
Figur 15. Frågan var en flervalsfråga. De som inte sökt miljöersättningsstöd.	36
Figur 16. Frågan var en flervalsfråga med max 3 alternativ. De som sökt miljöersättningsstöd.	37
Figur 17. Frågan var en flervalsfråga med max tre alternativ. De som inte sökt stöd miljöersättningsstöd.	37

1. Introduktion

De senaste åren har präglats av protester som samlat lantbrukare från hela Europa. Lantbrukarna har återkommande blockerat gator, torg och viktig infrastruktur i flera europeiska städer såsom Bryssel och Paris. De är missnöjda över att branschen präglas av tungrodd byråkrati och bristande lönsamhet (Finger et al. 2024; Reuters 2025; Reuters 2026a). En del av missnöjet riktar in sig specifikt på EU:s nya naturrestaureringsförordning som av många lantbrukare uppfattas hota livsmedelsproduktionen och samtidigt bidrar till mer byråkrati (Läpple et al. 2026).

Samtidigt motiveras naturrestaureringsförordningen av den omfattande förlusten av biologisk mångfald i Europa. Dagens moderna och specialiserade lantbruk bidrar till monokulturer och ensidiga jordbrukslandskap som minskar den biologiska mångfalden (Frison et al. 2011). Naturvårdsverket uppskattar att 80% av livsmiljöerna i Europa är ogynnsamma för biologisk mångfald och enligt EAA (European Environmental Agency) utgör jordbrukslandskap livsmiljön för 50% av alla arter i EU (Naturvårdsverket u.å.; European Commission 2024c). Mot denna bakgrund antog EU år 2024 en naturrestaureringsförordning som ett led i genomförandet av Kunming-Montréal Global Biodiversity avtalet (European council 2024).

Naturrestaureringsförordningen innebär att medlemsländer i EU ska återställa livsmiljöer och ekosystem som är hotade inom bestämda tidsintervaller. Exempelvis ska 20% av livsmiljöerna restaureras till år 2030 och 60% till år 2040 (European council 2024). EU:s medlemsländer gavs två år att ta fram nationella restaureringsplaner, och Sverige behöver upprätta en nationell restaureringsplan under 2026 (SLU Future Food 2025)

Eftersom de hotade livsmiljöerna i stor utsträckning återfinns i jordbrukslandskap, och statliga myndigheter även identifierar lantbrukare som en huvudaktör i genomförandet av naturrestaureringsåtgärder (Jordbruksverket 2026), är det av stor vikt att naturrestaureringsförordningen ses som legitim hos lantbrukarna. Utformningen av den nationella planen är därför avgörande för att Sverige ska uppfylla kraven från förordningen.

Samtidigt har lantbrukare under många år haft möjlighet att söka miljöersättningsstöd för olika typer av miljöskyddande och restaurerande åtgärder. Dessa åtgärder behöver troligtvis öka i omfattning för att uppfylla kraven från naturrestaureringsförordningen. På så sätt blir kopplingen mellan existerande stödstrukturer och den nya förordningen en viktig fråga för både genomförande och acceptans. Ytterligare är det möjligt att tidigare erfarenheter från

miljöersättningsstöden kan ha en påverkan på lantbrukarnas syn på gårdens mark och natur, vilket i sin tur kan påverka deras attityd gentemot naturrestaureringsförordningen.

1.1 Syfte och frågeställningar

Studiens övergripande syfte är att utforska policyacceptans och dess koppling mellan existerande stödstrukturer och naturrestaureringsförordningen. Avsikten är att bidra med kunskaper som kan tillföra insikter och förståelse vilket kan öka policyacceptansen gentemot naturrestaureringsförordningen och bidra till restaureringsåtgärder. För att utforska det övergripande syftet så avser studien att undersöka lantbrukarnas policyacceptans gentemot nuvarande miljöersättningsstöd och EU:s naturrestaureringsförordning. Mer specifikt avser studien att undersöka ifall acceptansen varierar mellan lantbrukare som har respektive inte har sökt miljöersättningsstöd samt vilka faktorer som kan förklara skillnaderna. En viktig faktor kan vara ifall lantbrukarna upplever att stöden har påverkat verksamhetens drift samt deras syn på gårdens mark och natur, eftersom det kan belysa hur styrmedel såsom miljöersättningsstöden påverkar deras praktik samt ifall stöden kan bidra till förändrade värderingar över tid.

För att svara på syftet vägleds studien av följande frågeställningar:

1. *Hur ser policyacceptansen gentemot naturrestaureringsförordningen ut hos de som sökt miljöersättningsstöd respektive de som inte gjort det?*
2. *På vilka sätt har miljöersättningsstöden förändrat lantbrukarnas drift av gården och deras syn på marken och naturen?*
3. *Hur kan policyacceptansen gentemot naturrestaureringsförordningen förbättras och bidra till restaureringsåtgärder?*

2. Bakgrund

2.1 Lantbruksprotester och missnöje

Missnöje hos lantbrukarkåren inom EU har under senare år växt, vilket delvis beror på omfattande byråkrati och krav som härstammar från den senaste tidens jordbrukspolitik. För att visa sitt missnöje med jordbrukspolitiken så har lantbrukare runt om i Europa återkommande blockerat gator och torg samt viktig infrastruktur i flera europeiska städer såsom Paris och Bryssel (Maltezou et al. 2025; Reuters 2025; Reuters 2026a; Reuters 2026b). År 2025 var första året som den svenska intresseorganisationen Lantbrukarnas Riksförbund (LRF) gick med i motståndsrörelsen och protesterade tillsammans med cirka 10 000 lantbrukare i Bryssel (LRF 2025). Lantbrukarprotesterna handlar om olika uppfattningar kring EU:s jordbrukspolitik där kraven bland annat innefattar förenklad byråkrati samt förbättrade ekonomiska villkor för lantbrukets verksamhet (Finger et al. 2024).

En del protester riktar sig också specifikt mot EU:s naturrestaureringsförordning (Läpple et al. 2026). Många lantbrukare uttrycker oro för att kraven i förordningen kan påverka livsmedelsproduktionen negativt och samtidigt leda till ökad administrativ börda och fler regler kopplade till jordbrukets miljökrav (ibid). Företrädare för Sveriges lantbrukare har bland annat uttryckt sig kritiskt mot naturresursförordningen som de menar riskerar Sveriges livsmedelsproduktion och bidrar till mer byråkrati för Sveriges lantbrukare samt inskränker på markägares äganderätt. Ordförande för LRF Pelle Borgström säger ja till restaurering men nej till den nationella naturrestaureringsplan som Naturvårdsverket presenterade under februari 2026, då han menar att planen går långt utöver regeringens uppdrag, dock uttrycker han även att det inte är naturrestaurering i sig som är problemet (Borgström 2026). Claes Jonsson ordförande för Sveriges mjölkbönder uttrycker att det är precis tvärtom och att det är naturrestaurering i sig som är problemet, vidare anser han ifall naturrestaurering ska ske överhuvudtaget så ska det endast ske på statlig mark (Land lantbruk debatt 2026). Samtidigt kritiserar miljöorganisationer naturrestaureringsplanen för att de satsar för lite resurser på naturrestaurering och kritiserar planen för att vara dåligt förankrad i vetenskapen (Sveriges Radio u.å.).

2.2 Naturrestaureringsförordningen

Naturrestaureringsförordningen är en förordning från EU och trädde i kraft 18:e augusti 2024. Målet med förordningen är att återskapa biodiversiteten i EU, vilket också är viktigt för åtagandet från ramavtalet Kunming-Montreal Global Diversity (European Commission 2024a). Ramavtalet ämnar stoppa och reversera förlusten

av biologisk mångfald innan år 2030. Avtalet blev åtaget år 2022 av EU och dess medlemsländer samt många andra länder globalt (European Commission 2026).

I naturrestaureringsförordningen finns ett antal delmål vid årtalen 2030, 2040 och 2050. Restaureringsmålen utformar EU:s medlemsländer själva genom att upprätta nationella restaureringsplaner. Planerna behöver innehålla en tidslinje som inkluderar delmålen, planerad budget och finansiering samt förväntade fördelar. Medlemsländerna behöver också identifiera synergier med andra policyer och styrmedel relaterat till exempelvis jordbruk, skogsbruk, förnybar energi etcetera (European Commission 2024a).

Naturrestaureringsförordningen innehåller flera artiklar som utgörs av specificerade mål relaterat till olika medlemsländers förutsättningar. Artikel 11 Restaurering av jordbruksekosystem samt Artikel 12 Restaurering av skogsekosystem är av stort intresse för denna studie då de troligen kommer att ha en direkt påverkan på svenskt lantbruk.

Artikel 11 innebär bland annat att ”Sverige behöver vidta åtgärder för att öka populationerna av vanliga jordbruksfåglar” samt krav på att dränerade torvmarker ska återvätas. Därutöver behöver Sverige välja två av tre förbättringsområden, vilket kan vara att etablera ett index för gräsmarksfjärilar, att öka halten av organiskt kol i mineraljordar på åkermark eller att öka andelen jordbruksmark som har landskapselement som gynnar en hög biologisk mångfald (Naturvårdsverket 2025).

Artikel 12 innebär att populationerna av vanliga skogsfåglar ska ökas i skogsekosystem. Därutöver behöver Sverige välja sex av sju förbättringsområden, såsom: att öka andelen död ved i skogen, höja andelen skogsmark med olikåldrig struktur, öka skoglig konnektivitet, öka halten av organiskt kol i marken, öka andelen inhemska trädarter samt trädartsblandning i skogsmark (Naturvårdsverket 2025).

September 2024 gav Sveriges regering Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Jordbruksverket, Skogsstyrelsen och Boverket uppdraget att utarbeta ett förslag på en nationell naturrestaureringsplan enligt kraven från EU:s naturrestaureringsförordning. Uppdraget presenterades den 26:e februari 2026 och innehåller förslag på totalt 174 åtgärder som ämnar att fullfölja naturrestaureringsförordningens krav. Åtgärderna är organiserade i olika ekosystemkategorier, där tyngdpunkten tydligt ligger på vissa områden. Flest förslag återfinns för jordbruksekosystem (45), följt av sjöar och vattendrag (39), marina ekosystem (25) och skogsekosystem (24). Därutöver omfattar förslagen även våtmarker (11), pollinatörer (9) och urbana miljöer (4), medan ett enskilt

förslag rör övervakning. Avslutningsvis finns också 16 mer översiktliga åtgärdsförslag (Naturvårdsverket 2026).

De totala kostnaderna för att genomföra förslagen förväntas årligen uppgå till drygt 20 miljarder kronor fram till år 2032, varav 9 miljarder utgörs av redan pågående eller planerade åtgärder. De åtgärder som beräknas kosta mest är åtgärder kopplade till jordbruksekosystem (5,4 miljarder) och våtmarker (5,4 miljarder) följt av skogsekosystem (4,8 miljarder), medan åtgärderna för urbana ekosystem beräknas kosta endast 5 miljoner kronor (Naturvårdsverket 2026).

Dessa kostnader kan sättas i relation till att det sedan 2019 har betalats ut totalt ca 7,5 miljarder i olika miljöersättningsstöd till lantbruken (Jordbruksverket statistik u.å.). Att det nu tillkommer omkring 5,4 miljarder per år till restaurering av jordbruksekosystem enligt den nationella planen, belyser att naturrestaureringsförordningen kan komma få en stor påverkan på Sveriges lantbruk och lantbrukare.

2.3 Ekonomiska stöd och miljöersättningsstöd

Ekonomiska stöd till lantbruk har funnits i olika former sedan Sverige gick med i EU 1995. Det kan till exempel röra sig om gårdsstöd, stöd till unga lantbrukare etcetera, vilket kan betraktas som grundläggande stöd. Utöver grundläggande stöd så finns det också ett flertal olika miljöersättningsstöd som är utvecklade för att möjliggöra för lantbrukare att övergå till mer hållbara jordbruksmodeller. Syftet med miljöersättningsstöden är att begränsa de negativa effekterna som lantbruket har på miljön och i förlängningen bidra till att uppnå målen i EU:s gröna giv (European Commission 2024b).

Det finns många olika typer av miljöersättningsstöd som enskilda markägare kan söka, dessa kan relatera till exempelvis restaurering och skötsel av betesmarker och slätterängar, vallodling, kolinlagring, minskat kväveläckage och anläggning av blommande åkrar och fältkanter m.fl.

3. Vägledande begrepp

3.1 Legitimitet & Policyacceptans

För att undersöka lantbrukarnas policyacceptans samt faktorer som kan påverka policyacceptansen så behövs en förståelse av vad som uppfattas som legitimt enligt lantbrukarna eftersom legitimitet är grundläggande för policyacceptans.

Legitimitet är ett relationellt koncept som kan förstås utifrån handlingar som utförs av en aktör eller en institution och att dessa handlingar upplevs som rättfärdigade och accepterade (De Donà 2025). Rent deskriptivt kan legitimitet förstås som människors tilltro till politisk auktoritet eller politiska krav (Peter 2023).

I studiens fall så relateras legitimiteten i första hand till lantbrukarnas tilltro gentemot naturrestaureringsförordningen och i förlängningen svenska staten och EU. Legitimiteten i studien kan även relateras till vad lantbrukarna upplever som viktiga funktioner för hur gården används, exempelvis skapandet av ekonomisk vinst eller bevarande av biologisk mångfald. De funktioner som lantbrukare upplever betydelsefulla för den egna gårdens verksamhet kan påverka hur de bedömer och tillskriver legitimitet åt olika typer av policyer. Åtgärder och styrmedel från policyer som upplevs stödja centrala funktioner för gården har generellt större sannolikhet att uppfattas som legitima än åtgärder som upplevs begränsa eller hota dessa funktioner. Detta resonemang stöds också i legitimitetsforskning av exempelvis Schuman, M (1995) som visar att det är mer troligt att individer tillskriver legitimitet till sådant som de upplever betydelsefullt.

Eftersom legitimitet utgörs av människors tilltro till politisk auktoritet eller politiska krav så är legitimitet grundläggande för policyacceptans då det speglar människors attityd gentemot olika policyer. För att särskilja människors attityder från deras beteenden så ingår även begreppen policystöd respektive policymotstånd som reflekterar beteenden hos människor gentemot policyer. Typiskt sett så ses dock människors attityd som en förutsättning för deras beteende och därav ses också policyacceptans generellt sett som en förutsättning för både policystöd respektive policymotstånd (Pytlik Zillig et al. 2018). Policystöd och policymotstånd analyseras via en fråga om lantbrukarna kan tänka sig att avsätta mark för naturrestaurering vilket sedan diskuteras i relation till deras attityd gentemot naturrestaureringsförordningen.

Policyacceptans beror på många olika saker som påverkar individens upplevelse och attityd gentemot olika policyer. I studien analyseras lantbrukarnas

policyacceptans med olika typer av legitimitet, värderingar och tidigare erfarenheter.

3.1.1 Distributiv, instrumentell, normativ & temporal legitimitet

För att undersöka lantbrukarnas policyacceptans i relation till naturrestaureringsförordningen så tillämpar studien begreppen distributiv legitimitet, instrumentell legitimitet, normativ legitimitet och temporal legitimitet.

Den distributiva legitimiteten utgörs av distributiv rättvisa, denna rättvisa avser de lagar, institutioner och styrmedel samt andra ekonomiska, sociala och politiska ramverk som utgör ett mänskligt samhälle skapar olika distributioner av rättigheter och resurser vilket påverkar alla i samhället (Lamont & Favor 2017). Ojämn distributioner i samhället skapar ofta orättvisor, tex upplevelser av ojämlikhet eller fattigdom. Rättvisa kan ses som ett medel för att upprätthålla existerande legitima förväntningar som existerar på grund av tidigare erfarenheter eller olika samhällsliga överenskommelser, exempelvis moraliska regler eller lagar (Miller 2026).

Sambandet mellan distributiv rättvisa och legitimitet uttrycks i studien som *distributiv legitimitet*, till exempel ifall naturrestaureringsförordningen uppfattas som illegitim av lantbrukarna på grund av upplevda orättvisa fördelningar (distributioner) mellan stad och land. Distributiv legitimitet (rättvisa) handlar om hur rättvist kostnader, ansvar och nyttor uppfattas vara fördelade mellan olika grupper i samhället. Kopplat till EU:s naturrestaureringsförordning kan distributiv legitimitet därför handla om hur lantbrukare upplever att bördorna och vinsterna med restaureringsåtgärder fördelas på ett rättvist sätt. Den distributiva legitimiteten är viktigt för att förstå huruvida lantbrukarna upplever en policy som rättvis och i förlängningen distributivt legitim. Den distributiva legitimiteten urskiljs från fritextsvaren i enkäten med hjälp tematisk kodning.

Instrumentell legitimitet kan beskrivas som ett rationellt övervägande gällande hur väl en auktoritet uppfyller människors behov (Weigand 2015). Den instrumentella legitimiteten grundas inte främst i moraliska värden eller demokratiska processer, utan i upplevd nytta, effektivitet och funktionalitet (ofta för den enskilde).

I relation till jordbruk och restaurering kan instrumentell legitimitet handla om att lantbrukarna accepterar restaureringsåtgärder om dessa anses var till exempel ekonomiskt rimliga i förhållande till arbetsinsatsen eller om, åtgärderna går att kombinera med gårdens produktion. Motsatsen uppstår när styrmedel upplevs som ineffektiva, kostsamma, byråkratiska eller svåra att genomföra i praktiken. Då riskerar den instrumentella legitimiteten att bli låg.

Normativ legitimitet (till en auktoritet) uppstår/utgår från moraliska, värdemässiga eller normativa grunder om vad som är som är acceptabelt. Legitimiteten bygger då inte främst på om auktoriteten är effektiv eller gynnar individens egna intressen, utan på att dess mål, beslut eller handlingar uppfattas som moraliskt och etiskt försvarbara. Därför innehåller alltid legitimitet en normativ komponent (Weigand 2015). I studien undersöks normativ legitimitet i relation till hur lantbrukarna värderar exempelvis biologisk mångfald vis-a-vis andra funktioner på gården. Hur lantbrukarna i studien värderar olika funktioner visar sig påverka deras policyacceptans gentemot naturrestaureringsförordningen. Ett exempel från studiens analys är att de lantbrukare som värderar biologisk mångfald ser naturrestaureringsförordningen som mer legitim.

För att förtydliga relationen mellan instrumentell och normativ legitimitet i studien så kan instrumentell legitimitet vara när miljöersättningsstöden har bidragit med ett instrumentellt värde hos naturen då en lantbrukare tjänar ekonomiskt på att förvalta den. Normativ legitimitet å andra sidan kan vara när lantbrukaren upplever att naturen blir vackrare när den förvaltas och miljöersättningsstöden då kan ha bidragit till att skapa ett mer inneboende värde vilket är möjligt att koppla till normativ legitimitet. Det generella synsättet inom legitimitetsforskning är att människor är angelägna att bry sig om både instrumentell legitimitet och normativ legitimitet.

För att undersöka var instrumentell och normativ legitimitet härstammar ifrån hos lantbrukarna i studien så analyseras resultatet utifrån hypotesen att miljöersättningsstöden kan ha påverkat inneboende och instrumentella värden hos lantbrukarna. Detta undersöks då det kan ha en påverkan på den normativa och instrumentella legitimiteten relaterat till naturrestaureringsförordningen.

När någonting, exempelvis ett föremål, har ett inneboende värde så innebär det att föremålet upplevs besitta ett värde baserat på något i sig självt oberoende av dess nytta för någon annan (Zimmerman & Bradley 2025). Ett värde i sig självt kan exempelvis vara att människor upplever ett föremål som värdefullt då de upplever en form av underliggande moraliskt värde hos föremålet och då vore det moraliskt fel att förstöra föremålet, även om ingen egentligen tjänar på att föremålet bevaras.

Ett annat vanligt underliggande värde är ett instrumentellt värde, det vill säga att föremålet kan fungera som ett verktyg eller medel för att uppnå något annat. Att ett föremål som har instrumentellt värde skulle stå i kontrast med ett föremål som har ett inneboende värde är dock omtvistat (Zimmerman & Bradley 2025). Vilket vidare problematiseras i avgränsningsdelen i metodavsnittet.

Legitimitet som går att koppla till lantbrukarnas tidigare erfarenheter eller deras uttryck om mer stabila och varaktiga stöd och regler beskrivs i studien som *temporal legitimitet*. Denna legitimitet omfattas av erfarenheter som går att koppla till tid, exempelvis tidigare erfarenheter och förväntningar om framtiden. Ett exempel är att vissa lantbrukare i studien uttrycker att tidigare erfarenheter med olika stödstrukturer och regelverk varit osäkra samt föränderliga och antyder därför att naturrestaureringsförordningen behöver ha tydliga och trygga regler knutna till tid, stöd och krav. Den temporala legitimiteten relateras vidare till begreppet policy feedback effects vilket beskrivs som återkopplingseffekter i studien. Återkopplingseffekter avser de effekter som kan ha härstammat från tidigare policyer och som kan påverka attityder gentemot andra policyer både i nutid och i framtid, exempelvis hur miljöersättningsstöden kan ha påverkat policyacceptansen gentemot naturrestaureringsförordningen.

Återkopplingseffekter relaterat till policyer bygger konceptet om att policyer kan förändra det politiska landskapet på ett mer fundamentalt sätt genom förändringar i exempelvis individers värderingar. Detta belyser att policyer inte är politiska objekt utan snarare politiska krafter som kan förändra många politiska fenomen, exempelvis politiska aktörers förståelse, intressen och preferenser relaterat till politik och policyer. För att förklara attityder gentemot olika policyer är det därför nödvändigt enligt konceptet att utforska de politiska dynamiker och krafter som skapats av tidigare policyer (Moynihan & Soss 2014).

Återkopplingseffekter relateras ofta till stigberoenden, North, D (1990) argumenterar för att institutioner och i förlängningen policyer skapar regler och begränsningar och därmed också stigberoenden (path dependency) hos de som påverkas av policyer. Detta stigberoende bildas då de individer som omfattas av en policy behöver ta beslut som involverar exempelvis att investera tid och pengar, som i sin tur skapar olika åtaganden. Vidare innebär åtagandena att individernas beteenden formas efter olika utvecklingsbanor vilket bildar ett stigberoende eftersom det ses som en sunken cost att reversera banan (Pierson 1993). Återkopplingseffekterna och stigberoendena används för att förklara hur temporal legitimitet samverkar med instrumentella värden och instrumentell legitimitet, såsom när ett stigberoende kan ha skapat olika instrumentella värden hos lantbrukaren som då påverkar den instrumentella legitimiteten och i förlängningen också den temporala legitimiteten.

4. Metod

4.1 Enkätundersökning

För att närma sig en förståelse för hur policyacceptansen gentemot naturrestaureringsförordningen kan förbättras så behövde studien analysera ifall det fanns några viktiga faktorer som kunde förklara varför acceptansen skiljde sig åt mellan olika lantbrukare. Det ansågs vara mest lämpligt att analysera eventuella skillnader baserat på svaren från en större mängd respondenter och därför baseras studien på en enkätundersökning. Undersökningen gick ut till fem olika lantbruksrelaterade grupper på internetplattformen Facebook. I enkäten fick lantbrukarna svara på frågor om vad de tyckte om miljöersättningsstöden respektive naturrestaureringsförordningen och andra frågor relaterat till vad som är viktigt för gården samt hur de värderar naturen. Totalt svarade 60 lantbrukare på enkäten. Över 70% av respondenterna var lantbrukare på heltid, majoriteten brukade minst 100 – 500 ha och de flesta omsatte 1 000 000 – 5 000 000 sek eller mer. Enkäten innehöll möjligheten att lämna kommentarer vilket möjliggjorde en mer kvalitativ diskussion om hur policyacceptansen gentemot naturrestaureringsförordningen kan förbättras.

Enligt Robson & McCartan (2016) passar enkäter, attitydskalor och interjuver bäst för att undersöka tankar, känslor och upplevelser. Studiens begränsningar i tid gjorde att det ansågs mest relevant att utföra en enkätstudie som innehåller vissa delar av de andra elementen för att försöka besvara studiens syfte och frågeställningar i bästa möjliga mån. Enkäten innehöll en kombination av attitydskalor och öppna frågor, som gav respondenterna en möjlighet att uttrycka sina upplevelser ytterligare. Detta tillvägagångsätt skapade förutsättningarna för en mer kvalitativ diskussion som kunde föra samman de kvantitativa delarna och de kvalitativa.

Enkäten undersökte vilka lantbruk som sökt miljöersättningsstöd respektive vilka som inte har gjort det och huruvida policyacceptansen skiljer sig åt mellan olika produktionsinriktningar. Enkäten utformades utifrån en deduktiv ansats där hypotesen kretsade kring att lantbrukare som sökt miljöersättningsstöd skulle uppvisa en högre policyacceptans då deras syn på verksamheten kan ha påverkats på grund av att de fått ekonomiskt stöd. En baktanke till denna hypotes var att stöden ger lantbrukare en möjlighet att se något annat värde i marken än produktion av råvara.

Enkäten skapades med enkätverktyget Netigate och bestod av tre sidor med totalt 35 frågor (Bilaga 2). Enkäten bestod av ett antal filtreringsfrågor vilket innebar att

en respondent kunde besvara maximalt 21 frågor. Första sidan med grundläggande frågor bestod av totalt sju frågor varav första frågan var en exklusionsfråga och den sista frågan var en filterfråga. Den första frågan ”1. Är du ansvarig eller delvis ansvarig för ett lantbruk? Eller svarar i sällskap med någon som driver ett lantbruk?” exkluderade de som inte var ansvarig för ett lantbruk till sista sidan av enkäten och den sista frågan ”7. Har ni sökt miljöersättningsstöd vid något tillfälle de senaste 10 åren?... ” filtrerade lantbrukare utefter om de hade sökt miljöersättningsstöd.

Enkäten publicerades i flera olika sociala nätverk på Facebook som på plattformen kallas för ”grupper”. Dessa grupper var: ”Spannmålsbönderna”, ”Lantbrukaren”, ”Ekologiska bönder”, ”Sveriges Bönder!” och ”Nordiskt nätverk för regenerativt lantbruk”. Nätverken bestod sammanlagt av ca 90 000 medlemmar och var lantbruksorienterade. Antalet medlemmar i grupperna speglar dock inte antalet lantbrukare då de flesta troligen endast är intressenter av olika slag. Detta kan styrkas då det år 2025 fanns det totalt 54 723 jordbruksföretag i Sverige (Jordbruksverket 2025). Vilket visar dels att medlemsantalet är nästan dubbelt så många av totalen i antalet jordbruksföretag i Sverige, dels så är det troligen inte alla jordbruksföretagare i Sverige som engagerar sig i grupper på Facebook.

För att säkerställa att de som svarade på enkäten var lantbrukare som var ansvarig för ett lantbruk så var första frågan i enkäten en exklusionsfråga ”1. Är du ansvarig eller delvis ansvarig för ett lantbruk? Eller svarar i sällskap med någon som driver ett lantbruk?” varvid om respondenten svarade nej så slussades denna till slutet av undersökningen.

Större delen av enkäten utgjordes av flervalfrågor där vissa också ledde till frivilliga öppna frågor där respondenten kunde lämna kommentarer och detaljera sina tankar. Enkäten var indelad i en huvudsida med tre underliggande sidor: Del 1 Grundläggande frågor, Del 2.1 Ja, vi har sökt miljöersättningsstöd, Del 2.2, Nej, vi har inte sökt miljöersättningsstöd, Del 3, Nej, jag är inte ansvarig för driften av ett lantbruk. Del 2.1 och Del 2.2 kunde vid vissa svarsalternativ också delas in i exempelvis Del 2.1.1 där respondenten fick några korta följdfrågor på en huvudfråga.

Del 3 var utformad för att passa de som inte var ansvarig för ett lantbruk men som ändå kunde tänkas vara intressanta att undersöka utifrån ett naturrestaureringsperspektiv. Det fanns också en teori om att det skulle kunnat bli många respondenter som inte var lantbrukare. Detta var dock inte fallet och del 3 kom endast att få ett fåtal respondenter och därför ströks denna från undersökningen.

Respondenterna kom att lämna totalt 38 kommentarer. Då detta var många kommentarer att presentera på ett adekvat sätt inom studiens begränsningar, samt att de flesta hade detaljer som sågs som viktiga i relation till studiens syfte så blev det relevant att utföra en tematisk kodning av materialet.

De kommentarer som respondenterna lämnade i de öppna frågorna kodades tematiskt utefter följande åtta kategorier: Orättvisa stad och land, skepsis/osäkerhet, dålig lönsamhet, bristfällig kunskap/information, misstro gentemot staten eller dess expertis, generell positiv inställning eller generell negativ inställning. Antalet kategorier baserades på Robson & McCartan (2016) då de rekommenderar ungefär 8–10 kategorier vid tematisk kodning av öppna frågor.

Kodningen av kommentarerna utfördes med en induktiv ansats och kommentarerna färgkodades baserat på deras innehåll och kopplades sedan till övergripande kategorier.

Syftet med kodningen av öppna frågor var att simplificera många individuella svar genom att kategorisera dem i mindre grupper vilket förenklar analysen av materialet. Det bör dock nämnas att förenkling alltid leder till att viss information förloras (Robson & McCartan 2016).

Kategorierna generellt negativ inställning och generellt positiv inställning användes för de kommentarer vilka var svåra att urskilja något mer specifikt än att de var negativa eller positiva. I de kommentarer där det var möjligt kodades kommentarerna i flera kategorier och de var därför inte begränsade till en kategori.

Analysen av de öppna frågorna möjliggjorde en mer kvalitativ diskussion relaterat till studiens syfte och frågeställningar.

4.2 Metod och strategi för datainsamling

Grupperna på Facebook blev valda som instrument för att sprida enkäten då jag ansåg att det fanns vissa viktiga bakgrundsvariabler som uppfylldes hos grupperna, de var relativt neutrala och inte vinklade åt en specifik politisk ståndpunkt och många av medlemmarna verkade vara engagerade och intresserade av lantbruk. Enkäten skickades ut på grupperna som en öppen inbjudan att delta. Detta medför att undersökningen baseras på ett självselekerat urval då respondenterna själva har valt att delta.

För att träffa rätt målgrupp så lades det ner mycket tid på att utforma inlägget på grupperna som skulle leda till enkäten. Det fördes också diskussion om

godkännande med administratörer på grupperna samt frågor om vilken tid och dag som flest användare var aktiva i grupperna.

Tidpunkt för publiceringen av inläggen med enkäten anpassades utefter att utkastet för naturrestaureringsplanen skulle presenteras under vecka 9, 2026. En baktanke med detta var att veckotidningarna som relaterar till lantbruk skulle skriva om planen efter att den presenterades. Detta kom också att bli fallet och exempelvis Landlantbruk inkluderade en opinion om planen i tidningen vecka 10 och enkäten publicerades därför under vecka 11.

Se nedan för hur inlägget kom att bli formaterat:

”Hej! Nu har ni i gruppen X chansen att vara med och påverka. Ni har kanske hört om naturrestaureringsförordningen eller läst om Sveriges naturrestaureringsplan i exempelvis veckans Landlantbruk. Vill ni vara med i en enkätstudie och dela med er av era åsikter gällande miljöersättningsstöd eller den kommande naturrestaureringsförordningen? Enkäten tar ca 5 minuter och är helt anonym. Klicka på länken för att komma till enkäten: X

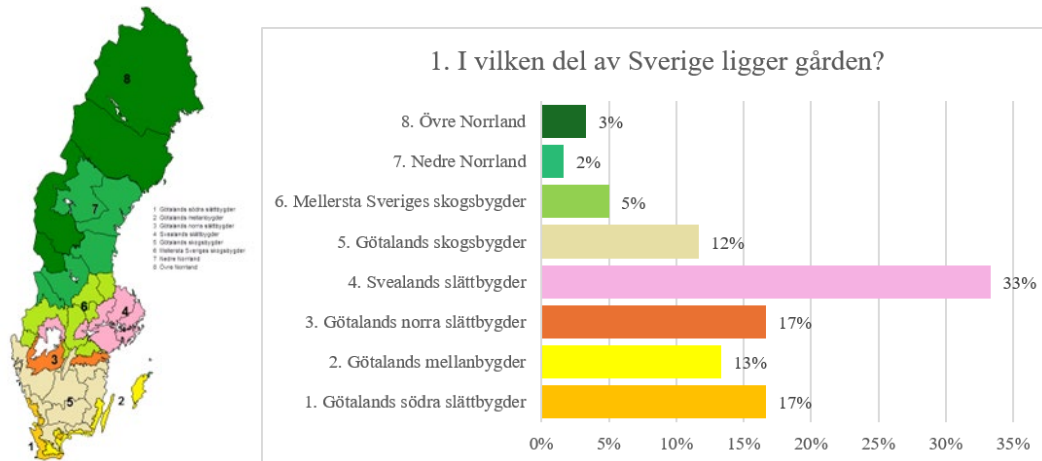
Sverige håller just nu på att ta fram en plan med åtgärder för hur vi ska följa EU:s naturrestaureringsförordning. Planen skapas just nu och ska vara klar under september 2026. Era åsikter kan vara viktiga för hur den planen ska se ut! Jag studerar 5:e året på agronomprogrammet landsbygdsutveckling vid SLU och studien är mitt examensarbete.

Din medverkan är viktig, ditt bidrag skapar ett bättre underlag för hur den nationella planen kan bli mer givande för både lantbrukare, markägare och naturen!”

Det är också viktigt att nämna att det absolut viktigaste och grundläggande premissen för strategin bakom inlägget såväl som enkäten i sig var att lantbrukare faktiskt skulle vilja genomföra samt fullfölja enkäten och därav är hela enkäten utformad med tanke på denna premiss. Detta gäller exempelvis tid det skulle ta att svara på frågorna, att frågorna skulle vara lätt förståeliga samt att respondenterna skulle uppleva att det var värt deras tid att svara på enkäten. Detta är viktigt främst då Facebooks algoritm uppfattar antalet klick på länken till enkäten och visar den för fler användare, men även då det är väldigt lätt hänt att respondenterna plötsligt av någon anledning upplever att enkäten inte är värd att fullfölja och därmed stänger ned den, detta kan exempelvis tänkas vara ifall respondenter upplever att en fråga är dåligt formulerad eller kanske t.o.m. fånig. Tidigare erfarenhet från kandidatarbetet med enkäter gjorde därför att jag lade ner mycket tid och tanke på det grundläggande arbetet för strategin samt testade enkäten hos bekanta lantbrukare i olika åldrar.

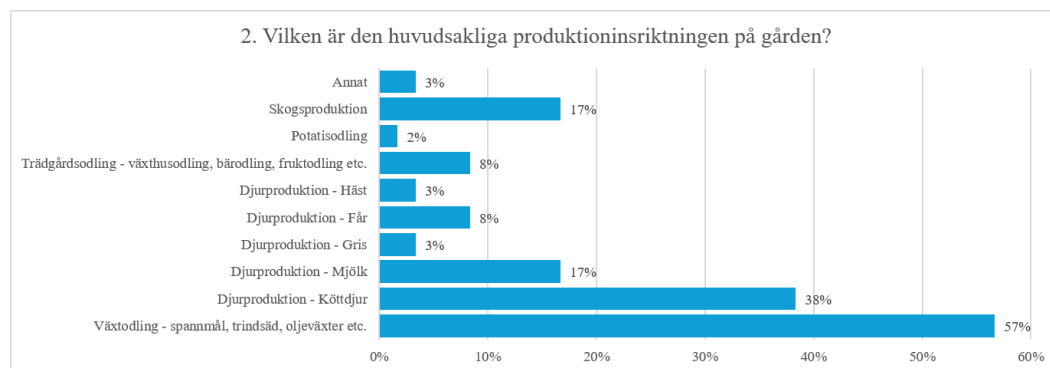
4.3 Grundläggande information om respondenterna

Antalet respondenter på enkäten kom att bli 65 varav totalt 60 kunde associeras med driften av ett lantbruk. Den geografiska lokaliseringen av respondenternas gårdar var relativt spritt över landet, dock så var det endast 5% som var lokaliserade i Nedre och Övre Norrland. Det produktionsområdet med mest respondenter kom att vara Svealands slättbygder som utgjorde 33% av de svarande (figur 1).

Figur 1. Karta över Sveriges produktionsområden. Frågan var en flervalsfråga.

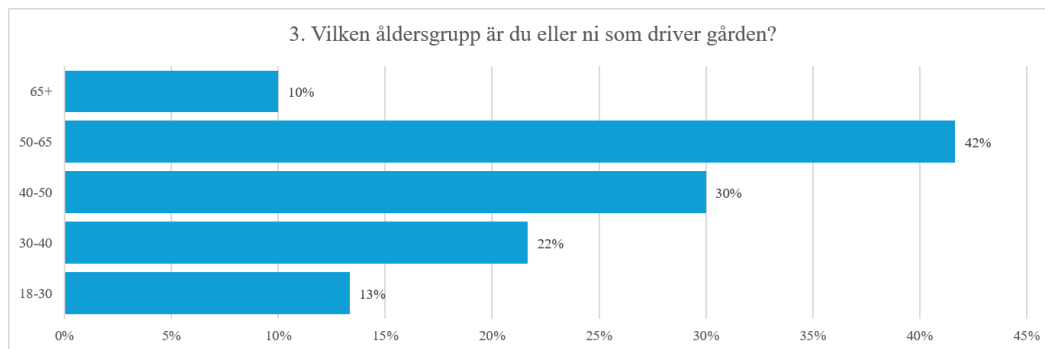
Majoriteten av gårdarna (57%) bedrev växtodling som den huvudsakliga produktionsinriktningen. Det följdes av djurproduktion relaterat till kalv eller ko och sedan skogsproduktion. Minst antal respondenter var potatisodlare (figur 2).

Figur 2. Frågan var en flervalsfråga.

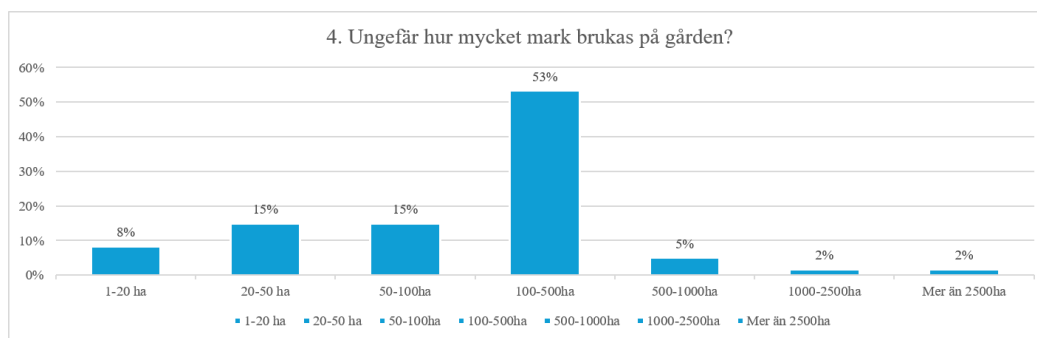
Antalet olika typer av produktionsinriktningar är positivt för studiens representativitet då någon från i stort sett alla vanligaste produktionsinriktningar har svarat. Det fanns också vissa skillnader i hur respondenterna hade svarat på vissa frågor baserat på vilken produktion de hade.

Åldern på de flesta respondenter var 50–65 (42%) följt av 40–50 (30%) (figur 3).

Figur 3. Frågan var en flervalsfråga.

Majoriteten (52%) av gårdarna brukade 100–500 ha mark (figur 4) och en genomsnittlig areal på 298 ha, vilket ligger över det nationella genomsnittet på 46 hektar åkermark (Jordbruksföretag och företagare 2025 u.å.b).

Figur 4. Hur mycket mark brukas på gården?

De flesta lantbrukare som svarade på enkäten uppgav (72%) att de var konventionella, en femtedel (20%) ekologiska och drygt en tiondel (13%) svarade ett alternativt produktionssätt exempelvis regenerativt jordbruk eller CSA, fåtal hade en kombination av flera olika produktionssätt.

Majoriteten (78% n = 47) av lantbrukarna svarade att de hade sökt miljöersättningsstöd och cirka en femtedel (22% n = 13) svarade att de inte hade sökt miljöersättningsstöd.

Bland de lantbrukare som sökt miljöersättningsstöd (n = 47) så hade de flesta (65%) gården som sin huvudsakliga sysselsättning, omkring en tredjedel av lantbrukarna omsatte mellan 1 000 000 till 5 000 000 sek och likaså var det kring en tredje del som omsatte mer än 5 000 000 sek. Resterande gårdar omsatte mindre än 1 000 000 sek men endast fåtal (8%) omsatte mindre än 100 000 sek. Även majoriteten av de lantbrukare som inte sökt miljöersättningsstöd (n = 13) hade (75%) gården som sin huvudsakliga sysselsättning. Lantbrukarna uppgav

också att de hade dylik omsättning som de lantbrukare som sökt miljöersättningsstöd. Att både de lantbruk som sökt miljöersättningsstöd och de som inte gjort det har dylika ekonomiska förhållanden visar att det inte finns några ojämlika ekonomiska förhållanden som kan särskilja lantbruken, vilket i så fall hade behövts att beaktas i analysen.

Sammanfattningsvis går det att konstatera att de flesta respondenterna i studien driver gårdar som är 100–500 ha eller större, har en omsättning på omkring 1 000 000–5 000 000 eller mer och 90% av respondenterna är under 65 år. Utöver det så omfattar också studien respondenter från samtliga större produktionsinriktningar.

4.4 Reflexivitet och positionalitet

Under mina studieår så har jag intresserat mig för naturrestaurering och deltagit i olika platsaktiviteter med myndigheter eller digitala seminarium med intressenter för att undersöka naturrestaurering vidare.

Idén bakom studien är delvis sprungen från att jag själv sökt miljöersättningsstöd samt diskuterat erfarenheter med flera lantbrukare. Jag hade också fått uppfattningen genom lantbruksmedia att det fanns ett motstånd hos lantbrukare gentemot naturrestaureringsförordningen.

Utifrån mina personliga erfarenheter och samtal med lantbrukare fick jag upplevelsen att många miljöersättningsstöd var socialt accepterade och effektiva, men att det var något som skavde med naturrestaureringsförordningen och blev intresserad vad denna skillnad berodde på.

När jag fick reda på att en nationell naturrestaureringsplan skulle skapas för att leva upp till EU:s krav med naturrestaureringsförordningen, och då jag tidigare förstått att det fanns ett underliggande motstånd mot naturrestaureringsförordningen så ville jag undersöka detta djupare.

Allt detta sammantaget bidrog till mitt intresse av att undersöka sambanden i policyacceptansen mellan miljöersättningsstöden och naturrestaureringsförordningen samt om det gick att härleda motståndet mot naturrestaureringsförordningen till något särskilt.

Mina egna erfarenheter av att söka miljöersättningsstöd samt utföra dessa åtaganden kan ha format vissa delar av studiens utgångspunkt. Det är tänkbart att egna tankar kring att en stor del av en gårds omsättning kan utgöras av miljöersättningsstöd och tankar kring vad det innebär i praktiken för gårdens produktion och verksamhet kan påverkat vissa enkätfrågor såsom fråga 2.1.5. Har miljöersättningsstöden påverkat hur du/ni bedriver verksamheten på gården? och

iså fall på vilket sätt? (Bilaga 2) samt även fråga 2.1.6. Har miljöersättningsstöden påverkat din syn på gårdens mark och natur? och iså fall på vilket sätt? (Bilaga 2). Då jag själv sökt miljöersättningsstöd samt drivit ett lantbruk under min studietid så har jag kommit att reflektera över liknande frågor tidigare vilket jag troligen inte hade gjort utan den erfarenheten. Vissa tidigare erfarenheter kan därför ha gett upphov till vissa frågeställningar i enkäten.

Att miljöersättningsstöden skulle kunna påverka lantbrukares värderingar är delvis baserat på mina samt min handledares tankar vilket har påverkat enkätens utformning samt bidragit med idéer om hur materialet skulle kunna analyseras. Dessa tankar kan tänkas relateras till att miljöersättningsstöden kan påverka lantbrukares värderingar, deras syn på naturen eller deras attityd gentemot liknande policyer såsom naturrestaureringsförordningen. Mitt originella intresse var att undersöka ifall lantbrukare som sökt miljöersättningsstöd var mer positivt inställda till naturrestaureringsförordningen jämfört med de som inte sökt stöd.

4.5 Avgränsningar och begränsningar

Mina förväntningar var att många av respondenterna skulle utgöras av mindre hobbylantbruk eller bara var intresserade av lantbruk. Det kom dock att bli färre respondenter än tänkt dock så drev majoriteten av dessa respondenter större lantbruk på heltid samt lämnade många utförliga kommentarer.

Eftersom förutsättningarna hos respondenterna förändrades så gjordes vissa avgränsningar och justeringar i studien. En av avgränsningar var att del 3 i enkäten ströks från studien, denna del var riktad till generella mark och tomtägare samt de som inte var ansvariga för ett lantbruk. Detta gjordes då den inte genererade några svar då det endast var tre respondenter som inte var ansvarig för ett lantbruk och dessa tre valde att inte gå vidare och svara på del 3 i enkäten.

En begränsning för studien kan ha varit att Netigate inte var rätt verktyg för publicering på Facebook grupper. Detta då länken som leder till enkäten blir omvandlat till en bild på Facebook inlägget. Bilden som Netigate valt för att representera deras verktyg relaterar inte enligt mig till en enkätundersökning då jag anser att bilden kan förväxlas med marknadsföring. Detta kan ha lett till att man inte förstått att man ska klicka på bilden som leder till enkäten (figur 5).

Figur 5. Inlägg med bild.

Detta hade dock kunnat undvikas om jag testat inlägget för enkäten på en demo-grupp som jag skapat för mig själv. Då hade jag troligen valt ett annat enkätverktyg.

En annan begränsning som bör nämnas rör självselektionen, att lantbrukarna (respondenterna) själva valt att svara på enkätundersökningen kan innebära att dessa lantbrukare har starkare åsikter gällande exempelvis miljöersättningsstöden eller naturrestaureringsförordningen. Lantbrukarna kan också tänkas vara mer engagerade i samhällsdebatt eller mer digitalt aktiva än andra lantbrukare i allmänhet.

Publiceringen av enkäten via Facebook kan orsaka ett bortfall, exempelvis att äldre lantbrukare inte är lika digitalt aktiva eller att yngre lantbrukare inte använder Facebook. Detta hade kunnat tänkas förbättras genom att publicera enkäten på andra sociala plattformar eller ett utskick med en fysisk enkät alternativt via email. Dessa eventuella förbättringar låg dock utanför arbetets tidsrymd.

Antalet lantbrukare i undersökningen som inte sökt miljöersättningsstöd ($n = 13$) kom att bli mycket färre än de lantbrukare som sökt stöden ($n = 47$). Detta medför att det bör uppmärksammas att vissa jämförelser i resultat och analys endast bör ses som en indikation och att ett mer rättvist deltagande av de som inte sökt stöd i relation till de som gjort det hade kunnat förändra hur vissa jämförelser ser ut.

I relation till enkäten så gjordes en avgränsning gällande begreppet policyacceptans och dess relation till policypreferens, det är möjligt för en individ att acceptera en policy trots att den inte föredras av olika skäl, därför kan också policyacceptans och en negativ policypreferens och vice versa samexistera (Pytlik Zillig et al. 2018). Relationen mellan begreppen sågs som för svår att inkludera i enkäten på ett lätt förståeligt vis och att det ansågs vara viktigare att enkäten var kort och lätt förståelig. Ett exempel på en fråga om policypreferens

hade varit att inkludera en fråga likt: ”Föredrar du naturrestaureringsförordningen?” efter frågan ”Vad tycker du om naturrestaureringsförordningen?”. Min tanke var här att det blir svårt för respondenterna att se distinktionen mellan frågorna och att det finns en stor risk att de antingen inte svarar, inte förstår vad de svarar eller att de stänger ner enkäten. Då attityden det vill säga policyacceptansen och därmed vad de tycker om förordningen sågs som viktigare för att uppfylla studiens syfte och med tanke på den grundläggande premissen för enkäten (lättförståelig och fullföljning av respondent) avgränsades därför policypreferens. Policypreferens hade varit lättare att inkludera i en intervjustudie och kan vara föremål för vidare forskning i ämnet.

En annan teoretisk begränsning som bör nämnas är policy feedback effects (återkopplingseffekter) och att enkätens utformning samt resultat inte möjliggör en djup analys med hjälp av teorin. Det hade krävts en helt egen enkätstudie för att utforska detta område närmare då det behövs många frågor för att skapa en förståelse för återkopplingseffekter hos individer. Detta vill jag mena är särskilt viktigt ur en yrkesroll som lantbrukare då yrket länge har präglats av olika policyer såsom subventioneringar, miljöregleringar, produktionskrav etcetera.

Det kan också vara viktigt att uppmärksamma att inneboende och instrumentella värderingar i uppsatsen är spekulativa och i verkligheten inte så binära som möjligen kan uppfattas från uppsatsen. Exempelvis så är det möjligt att något har både ett inneboende värde samt ett instrumentellt värde. Ett exempel kan vara att uppsatsen beskriver ekonomiska ersättningar som främst instrumentella värden då jag värderar pengar som att ha främst ett instrumentellt värde. Det innebär dock inte att vissa kan tillskriva pengar som att de både har ett instrumentellt värde och ett inneboende värde. Detta kan vidare problematiseras då jag beskriver exempelvis värdering av biologisk mångfald som främst ett inneboende värde vilket också kan tänkas tillskrivas ett instrumentellt värde. Uppsatsen ska därför inte ses som att jag försöker dela in olika värden i binära kategorier utan bör ses som att jag beskriver att något kan indikera ett inneboende eller ett instrumentellt värde. Det vill säga att det som beskrivs som normativt legitimt eller instrumentellt legitimt inte innebär att de ska ses som frånskilda från varandra. Denna problematisering kan också visa behovet av djupare forskning i ämnet.

4.6 Vidare forskning

För att vidare undersöka området hade det varit möjligt att skapa separata enkätstudier som riktar in sig enbart på exempelvis policyacceptans och återkopplingseffekter. Studiens begränsningar i omfattning och tid gjorde att det inte var möjligt att undersöka dessa djupare. Detta påverkades också av att det fanns begränsad tidigare forskning i området och det var därför rimligare att

utföra en mer explorativ enkätstudie som i stället kan öppna upp för vidare studier.

Det hade varit fullt möjligt att utföra en studie som riktade in sig på endast ett av de teoretiska koncepten, utifrån ett policyacceptans perspektiv är det möjligt att fördjupa kunskapen relaterat till lantbrukare och deras policypreferens och dess relation till policyacceptans, policymotstånd och policystöd.

I relation till återkopplingseffekter hade det varit intressant med en enkätstudie som undersökte fler återkopplingseffekter som kan härstamma från tidigare policyer såsom EU-regleringar, miljökrav, nationella myndigheter, stödstrukturer etcetera och deras relation till individers attityd och legitimitet gentemot olika nutida statliga lagar och strukturer.

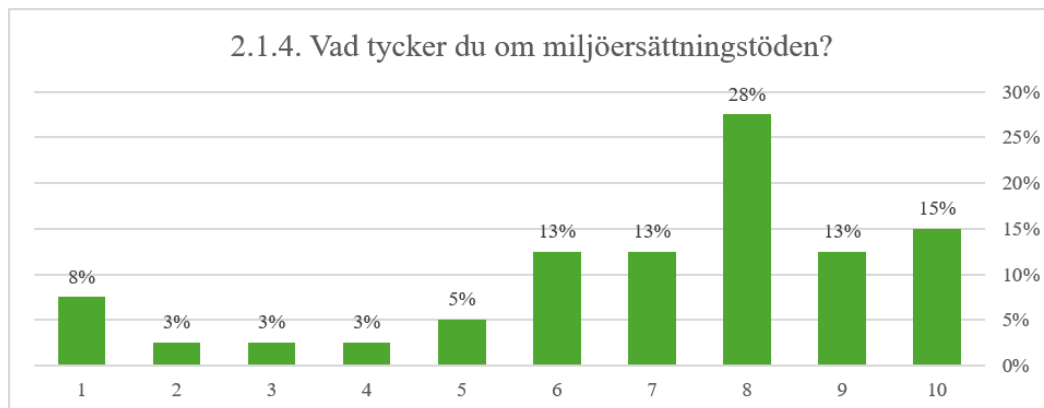
Vidare forskning i ämnet kan med fördel också utföras med intervjustudier för att djupare undersöka dessa teorier. Mer specifikt så tror jag att orättvisan relaterat till stad och land som uttrycks av respondenterna i fritextsvaren hade behövts att undersökas med djupare intervjustudier för att närma sig en förståelse av olika delar som utgör denna känsla av orättvisa hos individerna. Det hade då varit möjligt att utforska djupare vad som egentligen räknas som stad och land enligt individerna.

5. Resultat och analys

Avsnittet presenterar resultaten från enkätundersökningen. Först ges en översikt av lantbrukarnas policyacceptans gentemot miljöersättningsstöd och naturrestaureringsförordningen, samt hur miljöersättningsstöden påverkat driften på gården och lantbrukarnas syn på naturen. Vidare behandlas tillgången på mark för restaureringsåtgärder i relation till både genomförande och attityder, för att belysa variationer av policymotstånd hos lantbrukarna och deras potential att genomföra naturrestaureringsåtgärder. Avsnittet avslutas med en identifiering av faktorer som kan påverka policyacceptansen.

5.1 Policyacceptans gentemot miljöersättningsstöden

På frågan om vad lantbrukarna tycker om miljöersättningsstöden visade majoriteten av lantbrukarna som ansökt om miljöersättningsstöd en positiv attityd (medelvärde >5) gentemot stöden baserat på en Likertskala (1–10) (figur 6). Sammantaget indikerar detta på en relativt hög grad av policyacceptans för stöden.

Figur 6. Vad tycker du om miljöersättningsstöden? ($n = 47$). Resultat från Likertskala.

Utöver skattningen på en Likertskala hade lantbrukarna också möjlighet att lämna fritextsvar, som bidrar till att nyansera resultatet. Ungefär en fjärdedel av lantbrukarna lämnade fritextsvar (Bilaga 1).

Positiva kommentarer som lantbrukarna lämnade var exempelvis: “De [miljöersättningsstöden] är bra när de går enkelt att kombinera med hur man bedriver ett modernt och produktivt lantbruk idag ...” (Respondent 4).

Några lantbrukare kommenterade på den ekonomiska ersättningen i stöden och beskrev den som försumbara: “Vi restaurerade en betesmark om 11ha. Det var

precis att det gick +/- noll ...” (Respondent 2) och ”Största problemet är låg ersättning (i princip plusminusnoll) ...” (Respondent 5).

Flera av lantbrukarna ifrågasatte huruvida åtgärderna är kostnadseffektiva eller uttryckte indirekt en kritik mot att byråkratin är för kostsam: ”Som alltid så är det för mycket detaljregler och för lite helhetssyn” (Respondent 3) och ”Skulle gärna vilja veta hur mycket dessa ”stöd” kostar i administration kontra miljönyttan?” (Respondent 7).

Vissa kommentarer visade på att stöden har en stor ekonomisk betydelse men också att det finns en osäkerhet ifall stöden kommer att förändras eller försvinna: ”Mycket viktiga för vår ekonomi men [stöden] har blivit mindre förutsägbara.” (Respondent 11).

En lantbrukare ansåg att stöden inte alltid är anpassade för de som bedriver lantbruk som inte tillhör normen: ”Ibland fyrkantiga, reglerna passar inte alltid brukande utanför normen. Ibland svag kompetens hos myndighetspersoner.” (Respondent 6).

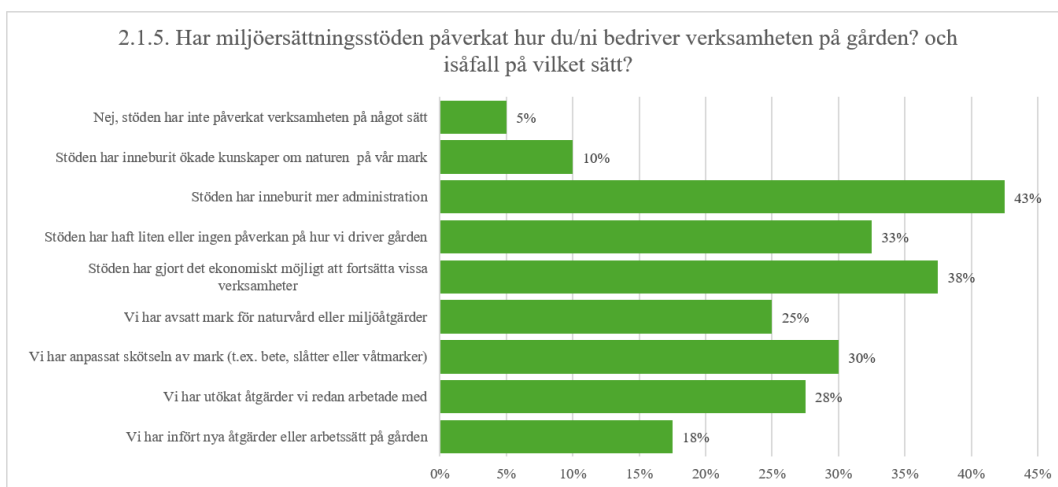
Fritextsvaren ovan belyser en bristande lönsamhet och en underliggande skepsis relaterat till byråkratin bakom miljöersättningsstöden. Dock visar svaren också att stöden kan ha en stor ekonomisk betydelse samt att de kan vara bra när de exempelvis kan kombineras med produktionen på ett modernt lantbruk. En kommentar belyste också att det kan finnas ett behov att inte ha för rigida regler om man vill nå lantbruk med alternativa produktionsformer.

5.2 Miljöersättningsstödens påverkan på lantbrukarna och deras verksamhet

För att förstå miljöersättningsstödens betydelse för hur lantbrukare bedriver sin verksamhet är det relevant att undersöka hur de själva upplever att stöden har påverkat deras praktik. Sådana resultat kan även bidra till att belysa hur styrmedel såsom miljöersättningsstöden inte enbart påverkar beteenden, utan också kan bidra till förändrade värderingar över tid som går att koppla till både instrumentell legitimitet och normativ legitimitet.

Utifrån svaren går det att urskilja att miljöersättningsstöden har påverkat hur lantbrukarna bedriver verksamheten på sina gårdar. För många verkar stöden bidra till mer administration, men samtidigt uppger flera att stöden gjort det ekonomiskt möjligt att fortsätta vissa verksamheter. Omkring en tredjedel av lantbrukarna anser att stöden har haft en begränsad påverkan på gårdsdriften, medan nästan hälften har svarat att de har anpassat skötseln av marken, avsatt mark för naturvård samt utökat eller infört nya miljöåtgärder till följd av stöden.

Endast fem procent av lantbrukarna svarade att stöden inte påverkat verksamheten på något sätt (figur 7).

Figur 7. Har miljöersättningsstöden påverkat hur du/ni bedriver verksamheten på gården? Frågan var en flervalsfråga, med undantag för när svaret var "Nej [...]".

Vidare svarar ungefär hälften av lantbrukarna att miljöersättningsstöden har påverkat deras syn på gårdens mark och natur. En tredje del upplever att de upptäckt att arbete med naturen kan ge ekonomisk ersättning, omkring en femtedel svarar att de upptäckt att gårdens mark och natur blir vackrare, utöver de så svarar vissa lantbrukare att de upptäckt att vissa åtgärder kan ge bättre odlingsförutsättningar, att deras marker har fler värden än vad de tidigare tänkt på och/eller att arbete med naturen kan locka kunder (figur 8).

Sammantaget visar resultatet från båda frågorna att 22 av 40 lantbrukare (samma individer) upplever att miljöersättningsstöden både har förändrat hur de bedriver sin verksamhet samt deras syn på naturen.

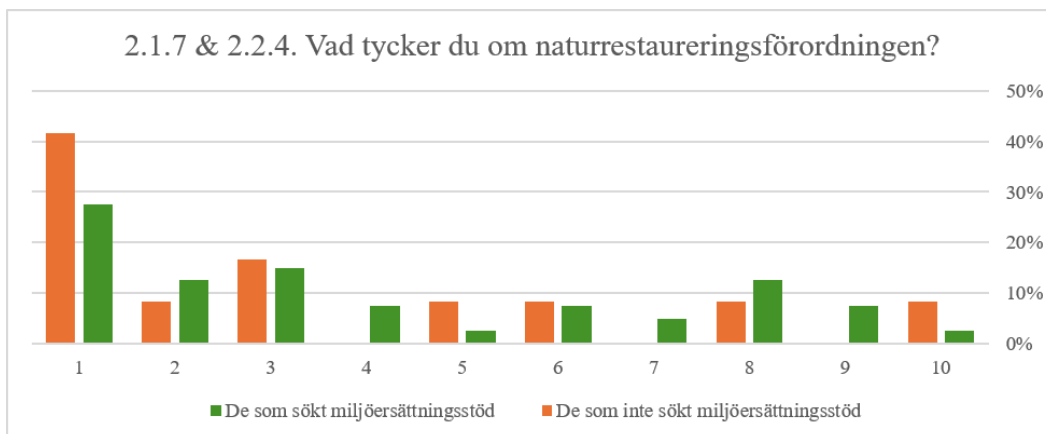
Figur 8. Har miljöersättningsstöden påverkat din syn på gårdens mark och natur? och iså fall på vilket sätt? Frågan var en flervalsfråga om svaret är "Ja".

Detta resultat kan visa att miljöersättningsstöden inte bara påverkar lantbrukarnas beteenden utan att stöden också kan bidra till att forma inneboende och instrumentella värderingar över tid, vilket kan påverka den instrumentella legitimiteten och den normativa legitimiteten gentemot stöd såsom miljöersättningsstöden.

Vissa lantbrukare svarar att stöden gjort att de upptäckt att markerna blir vackrare eller att marken har fler värden än de tidigare sett, detta kan tolkas som att deras inneboende värderingar har påverkats av stöden. Samtidigt så upplever flera också att stöden gett dem insikten att arbete med naturen kan ge ekonomisk ersättning eller att de kan locka fler kunder, vilket går att tolka som att stöden påverkar instrumentella värderingar hos lantbrukarna. I förlängningen kan förändringar i de inneboende värderingarna påverka den normativa legitimiteten som lantbrukarna upplever gentemot stöd och policyer såsom miljöersättningsstöden eller naturrestaureringsförordningen, detsamma gäller de instrumentella värderingarna då de kan påverka den instrumentella legitimiteten på samma vis.

5.3 Policyacceptans gentemot naturrestaureringsförordningen

För att undersöka policyacceptansen hos lantbrukarna gentemot naturrestaureringsförordningen fick respondenterna besvara en fråga om vad de tyckte om förordningen. Frågan var utformad som en Likertskala från 1 till 10, där respondenterna fick ange i vilken utsträckning de ställde sig positiva eller negativa till förordningen. Bland de lantbrukare som hade sökt miljöersättningsstöd (n = 47 figur 9) uppgick medelvärdet till 3, medan motsvarande medelvärde bland de lantbrukare som inte hade sökt sådant stöd (n = 13) var 2,5. Resultatet tyder på att inställningen till naturrestaureringsförordningen generellt var negativ i båda grupperna, då medelvärdena ligger tydligt under skalans mittpunkt. Detta indikerar en relativt låg policyacceptans hos de flesta respondenter, oavsett deltagande i miljöersättningsstöd.

Figur 9. Vad tycker du om naturrestaureringsförordningen? Resultat från Likertskala för de som sökt miljöersättningsstöd och de som inte sökt miljöersättningsstöd.

Samtidigt som skillnaden mellan grupperna framstår som förhållandevis liten så uppvisade lantbrukare som hade sökt miljöersättningsstöd visserligen en något mer positiv inställning till förordningen än de som inte hade gjort det, men skillnaden är inte särskilt stor och bör därför tolkas med försiktighet. Det begränsade antalet respondenter, särskilt i gruppen som inte sökt miljöersättningsstöd i relation till den gruppen som sökt stöden, gör det svårt att dra några långtgående slutsatser om skillnader mellan grupperna.

Vidare undersökning visar dock att resultaten på Likertskalan skilde sig tydligare beroende på hur lantbrukarna hade svarat på andra frågor i enkäten. Exempelvis så hade lantbrukare som svarat att miljöersättningsstöden påverkat deras syn på gårdens mark och natur ($n = 22$) bättre attityd gentemot naturrestaureringsförordningen (medelvärde >5). Det samma gäller även lantbrukare som värderade bevarande av biologisk mångfald och kulturlandskap högt samt de som hade fårproduktion.

Andra lantbrukare som angivit över 5 på Likertskalan var de som har alternativa produktionssätt på gården ($n = 8$) medan de lantbrukare som har konventionella ($n = 43$) eller ekologiska ($n = 12$) produktionsätt visade en dylik negativ policyacceptans (medelvärde <5) gentemot förordningen.

Resultaten filterades också utefter de lantbrukare som angivit över 8 i Likertskalan gentemot miljöersättningsstöden, dessa lantbrukare uppvisade också ett högre medelvärde >6 än genomsnittet (medelvärde ca 3) gentemot naturrestaureringsförordningen. Tvärtom reflekterades detta också hos de lantbrukare som hade svarat under 2 i Likertskalan gentemot miljöersättningsstöden då de också uppvisade ett lägre medelvärde gentemot förordningen (medelvärde <1) än genomsnittet (medelvärde ca 3).

Lantbrukarna fick också möjlighet att lämna fritextsvar relaterat till naturrestaureringsförordningen (Bilaga 1, n = 26). Några av fritextsvaren inleds med en positiv konnotation som dock ofta följs med skeptisk attityd exempelvis: ”Den är välbehövlig, och bör börja med att återställa samtliga storstadsnära villaområden. ...” (Respondent 23).

Många kommentarer från lantbrukarna går att relatera till en upplevelse av orättvisa mellan stad och land, det vill säga orättvisan att landsbygden ska stå för huvuddelen av restaureringen, exempelvis: ”Sverige har under lång tid tagit hänsyn till miljön så varför inte återställa stadens marker till sitt ursprung” (Respondent 25) & ”Att återskapa odlingsmiljöer som det var tidigare borde framför allt vara i staden där människor lever inte på landet där vi ska producera mat till en växande befolkning” (Respondent 17).

Flera lantbrukare uttrycker en oro om att förordningen bara kommer att bli ytterligare ett krav som lantbrukare måste förhålla sig till, exempelvis: ”Bara de inte blir en massa administration...” (Respondent 30) & ”... känns dock som en stor risk att jordbruket får orimliga tvingande pålagor” (Respondent 16).

Andra lantbrukare yttrar en misstro gentemot staten och dess expertis såsom: ”Än så länge så finns det inget exempel på att myndigheterna har lyckats bättre med att skapa höga naturvärden än enskilda markägare ...” (Respondent 27) & ”Ett resultat av idioter som inte begriper ett dugg om lantbruk” (Respondent 32).

Vissa kommentarer från lantbrukarna visade på en missuppfattning om vad naturrestaureringsförordningen innebär: ”... Dessutom är jag skeptisk till synen att natur = orört. ...” (Respondent 22) & ”Här växer åkrar igen, så här behövs det öppnas upp.” (Respondent 38). Detta resonemang bygger på en missuppfattning då förordningen inte innebär att natur ska helt skyddas och växa igen, i vissa fall är det i stället tvärtom, exempelvis vid betesrestaurering då det typiskt sett är igenväxt och öppnas upp.

Sammanfattat så visar fritextsvaren att många upplever en orättvisa mellan stad och land och en skepsis gentemot kraven från förordningen. Få lantbrukare lämnade en positiv kommentar om förordningen och de få kommentarer som var positiva följdes åt av en skeptisk attityd.

Med hjälp av kommentarerna kan bristerna i policyacceptansen delvis härledas till orättvisa, skepsis, misstro, en generellt negativ inställning samt i vissa fall en missuppfattning om vad förordningen innebär.

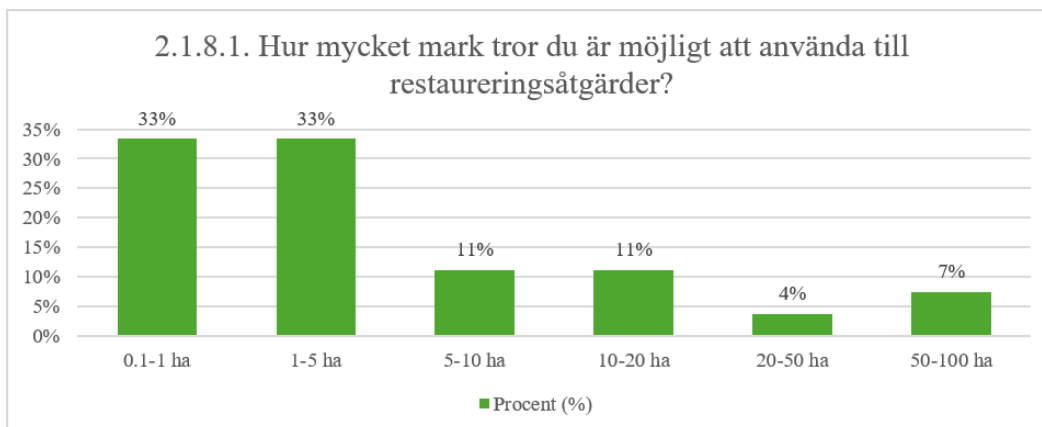
5.4 Eventuell mark tillgänglig för restaureringsåtgärder

För att undersöka om det finns potential för restaureringsåtgärder, trots lantbrukarnas negativa attityd till naturrestaureringsförordningen, undersöktes även om lantbrukarna hade någon tillgänglig mark att avvara för restaureringsåtgärder. Detta är viktigt för att koppla samman lantbrukarnas negativa attityder till förordningen med frågor som rör praktiska åtgärder samt hur stor areal som kan tänkas finnas tillgänglig för restaurering. Om den negativa attityden mot förordningen kombineras med ett motstånd mot att genomföra praktiska åtgärder eller en motvillighet att upplåta mark till restaurering så uppstår det en större utmaning att förbättra policyacceptansen samt att genomföra restaureringsåtgärder. Utmaningen hade då inneburit både ett policymotstånd samt en bristande policyacceptans. Några frågor i enkäten riktades därför åt att undersöka lantbrukarnas vilja att utföra restaureringsåtgärder.

På frågan ”Har du marker som du skulle kunna avsätta för restaureringsåtgärder? (Kan exempelvis vara svårbrukade åkrar, trädor, oproduktiv skog etc.)” så svarade drygt hälften (55%) ”ja” bland de som sökt miljöersättningsstöd. Bland de lantbrukare som inte sökt miljöersättningsstöd svarade något färre ”ja” (42%). Resultatet visar att trots en negativ attityd gentemot naturrestaureringsförordningen så har omkring hälften av alla lantbrukare i studien mark de skulle kunna avsätta för restaureringsåtgärder.

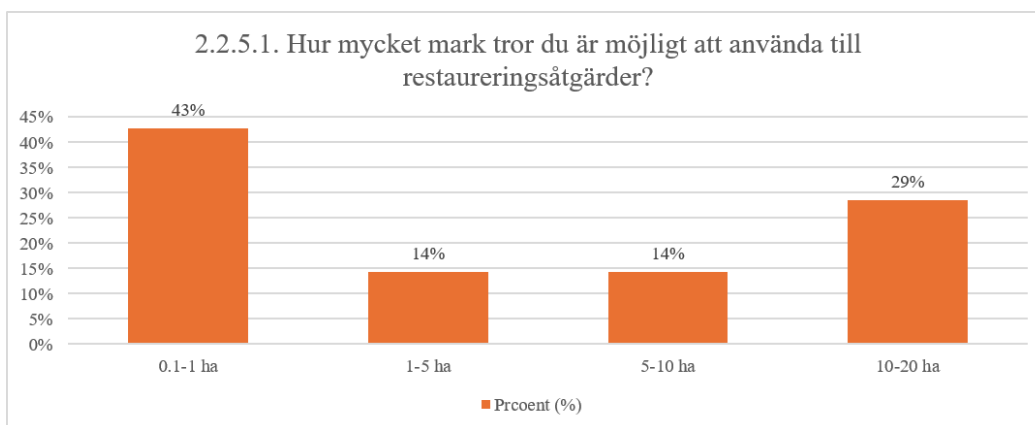
Vidare kan resultatet indikera att de som sökt miljöersättningsstöd är mer benägna att restaurera men det inte tillräckligt stor skillnad för att säga något säkert. Det går dock att styrka denna teori om man ser till frågorna som tillfrågade de som sökt miljöersättningsstöd respektive de som inte gjort det om de var intresserade att utföra restaureringsåtgärder med hjälp av ideella krafter eller externa aktörer (figur 13 & 14).

De som sökt miljöersättningsstöd respektive de som inte gjort det fick möjligheten att svara på en frivillig fråga gällande hur mycket mark de tror är möjligt att använda till restaureringsåtgärder (figur 10). I genomsnitt kunde lantbrukarna som sökt miljöersättningsstöd avsätta cirka 10,5 ha, dock kunde majoriteten avsätta mindre än 5 ha och medelvärdet förskjuts kraftigt av de lantbruk som kunde avsätta mycket mer areal.

Figur 10. Lantbrukare som sökt miljöersättningsstöd ($n = 27$).

Medelvärdet hos lantbrukarna som inte sökt miljöersättningsstöd var 6 ha vilket visar att lantbrukarna i studien som inte sökt miljöersättningsstöd har mindre genomsnittlig areal som de kan avsätta till restaureringsåtgärder (figur 11).

Figur 11. Lantbrukare som inte sökt miljöersättningsstöd ($n = 7$).

Tillsammans kunde de lantbrukare som sökt miljöersättningsstöd samt de som inte gjort det ($n = 34$) avsätta omkring 326 ha eller 456 fotbollsplaner till restaureringsåtgärder. Detta innebär att det finns ~5 ha att restaurera per lantbrukare i studien. Om denna siffra skulle vara någorlunda representativ gentemot landets 55 400 lantbruksföretag så hade det kunnat innebära att det kan finnas uppemot 270 000 ha som kan vara möjligt att avsätta till restaurering nationellt sett. Detta är dock högst spekulativt och bör bara ses som en form av indikation.

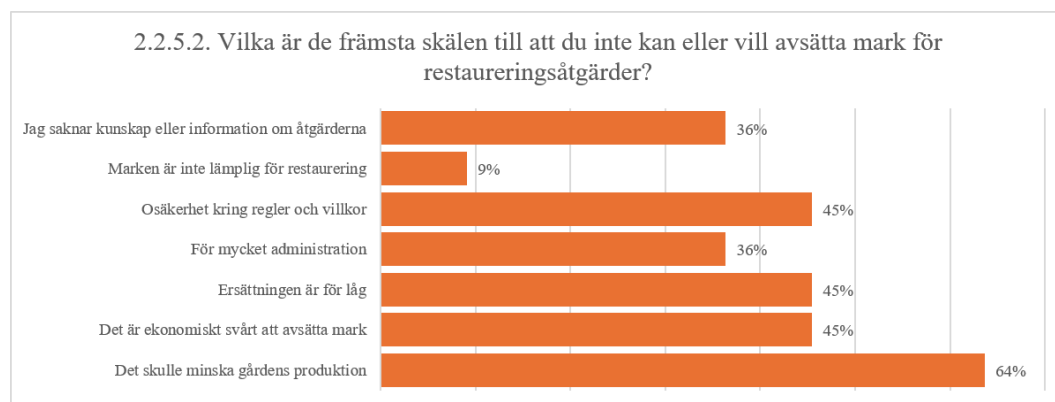
Det var 26 lantbrukare som valde att inte svara på frågan. Spekulativt kan det tänkas att dessa lantbrukare inte kunde eller ville avsätta någon mark till restaurering, iså fall hade det totala genomsnittet beräknats till ~5 ha per lantbrukare i studien ($n = 60$).

För att vidare undersöka varför lantbrukarna inte ville eller kunde avsätta mark för restaureringsåtgärder så formulerades frågan Vilka är de främsta skälen till att du inte kan eller vill avsätta mark för restaureringsåtgärder?

Svaren från både de lantbrukare som sökt miljöersättningsstöd och de som inte gjort det visar att de främsta skälen till att inte avsätta mark för restaureringsåtgärder är för att det skulle minska gårdens produktion, att det ses som ekonomiskt olönsamt eller för att det existerar en osäkerhet kring regler och villkor (figur 12 och 13).

Figur 12. Frågan var en flervalsfråga. De som sökt miljöersättningsstöd.

Figur 13. Frågan var en flervalsfråga. De som inte sökt miljöersättningsstöd.

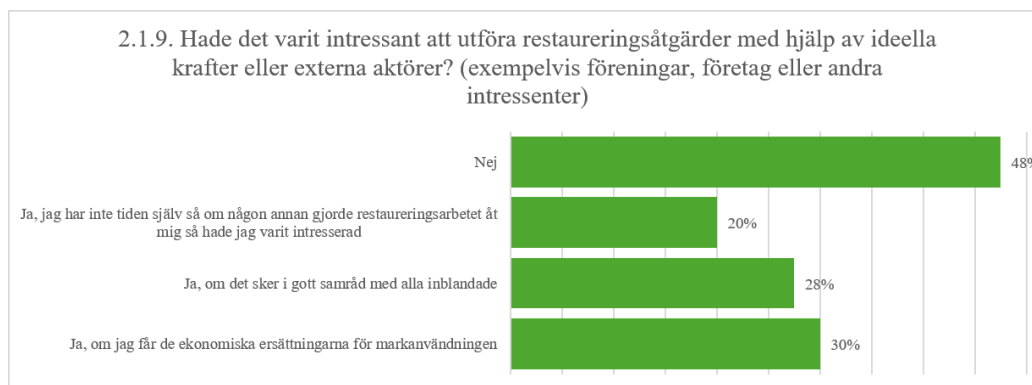
Resultaten visar att vissa typer av restaureringsåtgärder som inte är förenliga med gårdens produktion och ekonomi är ointressanta för många av lantbrukarna. Resultatet visar också att det finns en osäkerhet kring regler och villkor hos flera lantbrukare gällande restaureringsåtgärderna. Resultaten kan belysa att restaureringsåtgärder som är förenliga med gårdens produktion och ekonomi samt tydliga regler som minskar osäkerhet kan vara en del i att göra restaureringsåtgärder mer tilltalande för flera lantbrukare.

Vidare visar resultaten att endast ett fåtal lantbrukare svarar enligt svarsalternativet ”Marken är inte lämplig för restaurering”, detta tillsammans med att många lantbrukare kan avsätta mark för restaureringsåtgärder belyser att det kan finnas stor potential för restaureringsåtgärder ifall de tidigare nämnda skälen till att inte avsätta mark besörjs och om policyacceptansen förbättras.

5.5 Potentiella möjligheter att utföra restaureringsåtgärder

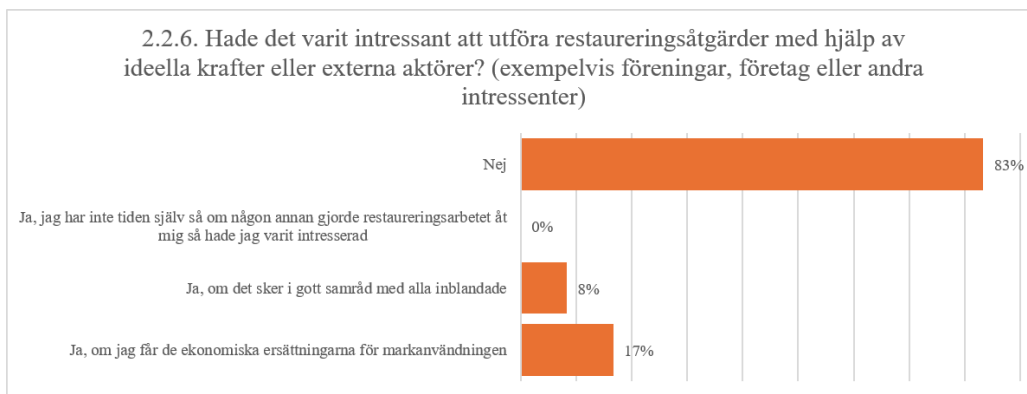
I enkäten inkorporerades också en fråga gällande restaurering med hjälp av ideella krafter eller externa aktörer. Vidare analys av resultatet relaterat till denna fråga visar att lantbrukare som sökt miljöersättningsstöd är mer benägna att ta emot extern hjälp för att utföra restaureringsåtgärder än de som inte sökt miljöersättningsstöd tidigare.

Ungefär hälften av lantbrukarna som sökt miljöersättningsstöd (n = 21) svarar att de är intresserade av att utföra restaureringsåtgärder med hjälp av ideella krafter eller externa aktörer (figur 14). Resultaten visar att många lantbrukare kan vara öppna för att utföra restaureringsåtgärder där de själva inte är huvudutförare.

Figur 14. Frågan var en flervalsfråga. De som sökt miljöersättningsstöd.

Bland de lantbrukare som inte sökt miljöersättningsstöd så svarar endast fåtal att de är intresserade av att utföra restaureringsåtgärder med hjälp av ideella krafter eller externa aktörer (figur 15).

Figur 15. Frågan var en flervalsfråga. De som inte sökt miljöersättningsstöd.

Tillsammans visar resultaten på frågorna ”Hur mycket mark tror du är möjligt att använda till restaureringsåtgärder?” & ”Hade det varit intressant att utföra restaureringsåtgärder med hjälp av ideella krafter eller externa aktörer?” att lantbrukarna som inte sökt miljöersättningsstöd är mindre benägna att avsätta mark för restaureringsåtgärder och att detta även gäller om någon annan skulle utföra åtgärderna åt dem ideellt.

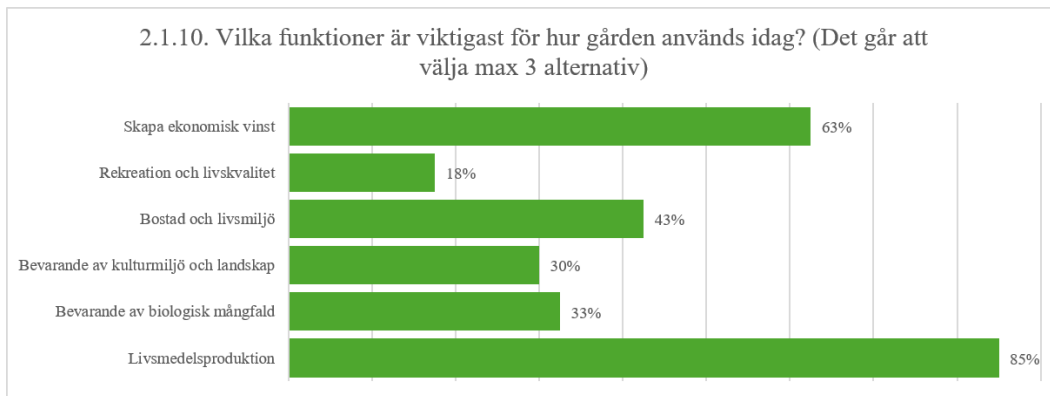
Skälen till att lantbrukare inte kan eller vill avsätta mark för restaureringsåtgärder avviker inte väsentligt mellan de lantbrukare som sökt respektive inte sökt miljöersättningsstöd (figur 12 & 13). I stället är det möjligt att det kan finnas andra skäl till att de som inte sökt miljöersättningsstöd visar mindre intresse till naturrestaureringsåtgärder.

Ett sådant skäl kan tänkas vara att lantbrukare som inte sökt miljöersättningsstöd uppfattar naturrestaureringsåtgärder som mindre legitima. Ifall vissa lantbrukare inte upplever naturrestaureringsåtgärderna som legitima skulle det kunna vara ett skäl till mindre intresse att avsätta mark för restaureringsåtgärder eller kring att ideella krafter ska göra åtgärderna åt dem.

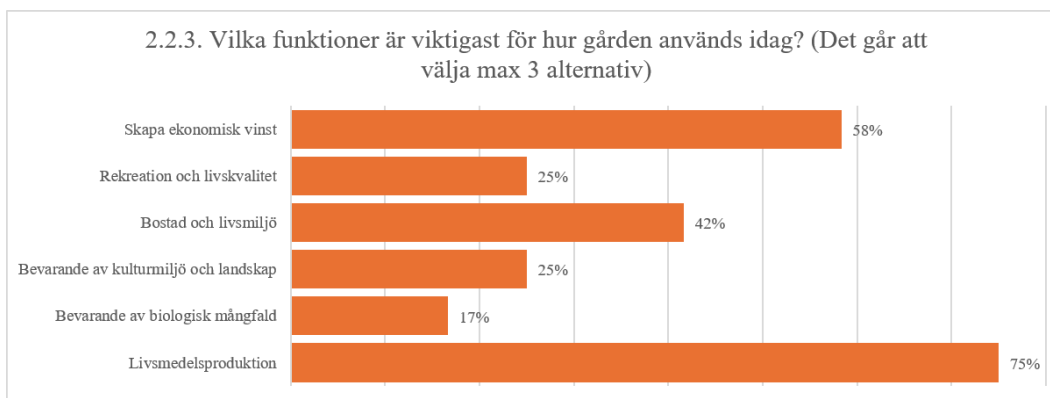
5.6 Faktorer som kan påverka policyacceptansen

Legitimitet är en grundläggande del i policyacceptans och kunde undersökas med hjälp av en fråga om vilka funktioner som är viktigast för hur gården används, då det är mer sannolikt att lantbrukarna uppfattar det som är viktigt för gården också som legitimt. Det går att styrka teorin då de respondenter som svarade enligt alternativen bevarande av biologisk mångfald samt bevarande av kulturmiljö och landskap (figur 16 & 17), uppvisar en högre policyacceptans gentemot naturrestaureringsförordningen och legitimitet utgör en grundläggande del i policyacceptans. Schuman, M (1995) diskuterar också att vissa delar av legitimitet innebär att individer har större sannolikhet att tillskriva legitimitet till det som individer anser är viktigt.

Frågan ämnade att särskilja lantbrukarna baserat på olika uppfattningar om legitimitet och därmed bilda en djupare förståelse om vad som kan ligga till grund för deras skilda attityder och policyacceptans gentemot naturrestaureringsförordningen (figur 16 och 17).

Figur 16. Frågan var en flervalsfråga med max 3 alternativ. De som sökt miljöersättningsstöd.

Figur 17. Frågan var en flervalsfråga med max tre alternativ. De som inte sökt stöd miljöersättningsstöd.

Majoriteten av de lantbrukare som sökt miljöersättningsstöd respektive de som inte gjort det tycker att livsmedelsproduktion är en av gårdens viktigaste funktioner. Drygt hälften av lantbrukarna anser att skapa ekonomisk vinst är en av de viktigaste funktionerna och omkring hälften svarar att bevarande av biologisk mångfald eller bevarande av kulturmiljö också är viktigast, därtill svarade cirka fyrtio procent att bostad och livsmiljö var en av de viktigaste funktionerna. Mindre än en fjärdedel anger att rekreation och livskvalitet är en viktig funktion (figur 16 & 17).

En möjlig strategi för att legitimera restaureringsåtgärder och stärka policyacceptansen gentemot naturrestaureringsförordningen kan vara att utnyttja de funktioner som lantbrukarna upplever som viktiga och i förlängningen också

mer sannolikt legitima, funktioner såsom livsmedelsproduktion och ekonomisk vinst. Vilket även går hand i hand med citatet angående dagens miljöersättningsstöd.

Dem (...Miljöersättningsstöden) är bra när dem enkelt går att kombinera med hur man bedriver ett modernt och produktivt lantbruk idag. Inte något som tar mer arbete än vad det ger belöning (Respondent 4).

Vidare går det att argumentera för att policyacceptansen också kan förbättras genom att beakta de tidigare kommentarerna som relaterade till en osäkerhet eller skepsis. Kommentaren nedan belyser hur ett yrkesliv som lantbrukare kan präglas av de föränderliga regleringarna och dess oförutsägbara jordbrukspolitik.

Farfar var född 1866 och fick vara med om sluttampen av lagaskiftet. Farsan föddes 1919 och blev ansvarig för gården som 15åring. Han fick uppleva ww2, lantbruksnämnden och rationalisering, träda 87, omställning 90 och EU inträdet. Jag föddes 1965 och började min bana 1981. Så jag har fått vara med om framtidstro i början på åttiotalet till träda och omställning och hopplöshet till spirande optimism i samband med Eu inträde. Vi har ju haft ett landskap i ständig förändring hela tiden. Frågan är ju om det är rätt att styra förändringar på central nivå inom EU (Respondent 36).

Ovanstående citatet kan förstås som ett uttryck för hur policyacceptans och legitimitet formas genom lantbrukarnas historiska erfarenheter av återkommande politiska reformer och omställningar. Lantbrukaren beskriver hur flera generationer har levt genom omfattande förändringar – från lagaskiftet och rationaliseringspolitiken till EU-inträdet – vilket visar att förändring i sig inte nödvändigtvis uppfattas som problemet. Snarare handlar skepsisen om vem som styr förändringen och på vilken nivå besluten fattas. Den avslutande frågan om det är ”rätt att styra förändringar på central nivå inom EU” pekar på en upplevd legitimitetsproblematik, där beslut uppfattas tas långt från de människor och de landskap som påverkas. Citatet antyder därmed att policyacceptansen för naturresursförordningen inte enbart handlar om förordningens (policyns) innehåll, utan också om bristande tillit till formerna för centraliserad och överstatlig styrning.

En del av citaten belyser också bristande policyacceptans i relation rättvisa där flera lantbrukare ger uttryck för att det endast är landsbygden som ska restaurera naturen:

... Störst nytta måste därför vara att återställa hårdgjorda asfalterade ytor som parkeringsplatser, logistikcenter och liknande. Jag utgår alltså från att vi återställer hårdgjorda ytor i större utsträckning än ytor som redan idag är biologiskt aktiva (åker, skog, bete). Det är totalt orättvist att återställning bara skulle gälla jordbruksmark. ... (Respondent 20).

Den föreslagna budgeten i naturrestaureringsplanen reflekterar också att det är främst landsbygden som förväntas att restaurera naturen då omkring 15 miljarder kronor om året riktas mot landsbygdsområden medan 5 miljarder om året riktas mot urbana områden (Naturvårdsverket 2026).

Några fritextsvar grundades också i en föreställning om att naturrestaurering innebär en återförvildning (rewilding) av jordbrukslandskapet, det vill säga att markerna ska låtas förvildas och inte brukas.

Många av kommentarerna kan även relateras till en mer generell misstro mot staten samt en osäkerhet kring huruvida naturrestaureringsförordningen kommer att innebära ytterligare krav och åtaganden för lantbrukarna. Vissa respondenter uttrycker också en temporal osäkerhet kring ersättningssystemens långsiktighet och ifall de ekonomiska stöden kommer att kvarstå över tid. Detta framgår exempelvis i följande kommentarer:

... [restaurering] stödet finns kanske nu men kommer säkert försvinna och då står vi med ytor som måste skötas. ... (Respondent 20) & Mycket viktiga [miljöersättningsstöden] för vår ekonomi men har blivit mindre förutsägbara (Respondent 11).

Kommentarerna illustrerar hur osäkerhet kring framtida villkor och ersättningar kan påverka policyacceptansen negativt, särskilt när restaureringsåtgärderna uppfattas skapa långsiktiga åtaganden medan stödsystemen framstår som temporära och politiskt föränderliga. Om naturrestaureringsförordningen ska accepteras av lantbrukarna så är det tydligt att det också finns ett behov av regler som är tydligt bundna i tid och rum relaterat till de ekonomiska ersättningarna.

6. Diskussion

Resultaten visar att majoriteten av lantbrukarna som sökt miljöersättningsstöden också var positivt inställda till dessa stöd. Inställningen gentemot naturrestaureringsförordningen var däremot över lag negativ, både hos de som sökt miljöersättningsstöd och bland de som inte gjort det.

Analysen visar samtidigt att policyacceptansen varierade beroende på andra faktorer. Lantbrukare som angav att jordbrukets viktigaste funktioner var att bevara biologisk mångfald och kulturlandskap (n = 20) uppvisade exempelvis en mer positiv attityd gentemot naturrestaureringsförordningen. Däremot var attityden negativ bland de lantbrukare som främst betonade ekonomisk vinst som jordbrukets viktigaste funktion (n = 25). Skillnaderna kan eventuellt förklaras med att de har olika syn på vad som är legitimt. Exempelvis så kan lantbrukarna ha olika uppfattningar gällande den normativa legitimiteten och den instrumentella legitimiteten hos naturrestaureringsförordningen. Lantbrukare som upplever att restaurering har ett inneboende moraliskt värde för biologisk mångfald tillskriver troligen förordningen mer normativt legitim, medan lantbrukare som tillskriver högre legitimitet till instrumentella värden, såsom ekonomisk vinst och värderar moraliska värden såsom biologisk mångfald lägre, inte upplever förordningen som lika legitim.

Att förordningen inte upplevs som legitim kan grunda sig i att lantbrukarna upplever att restaureringsåtgärderna som förordningen innebär inte samverkar med det som anses vara instrumentellt legitimt, det vill säga att utnyttja marken till livsmedelsproduktion eller annan tydlig ekonomisk vinst. Uppfattningen om att naturrestaureringsförordningen och livsmedelsproduktion står i opposition till varandra har även varit en kritik som genomsyrat opinion i media och vissa fritextsvar som lämnats i enkäten.

Vidare kan acceptansen kopplat till den normativa legitimiteten tolkas som en process där externa incitament från miljöersättningsstöden gradvis tycks ha internaliserats i vissas lantbrukares egen förståelse av vad som anses vara ”god” markförvaltning. Den här ”acceptansen” kan kopplas till normativ legitimitet vilket enligt Green (1988) är den primära tekniken för auktoritativ vägledning, det vill säga att människor anser att något är legitimt för att det upplevs som moraliskt rätt. Vidare belyser Weigand (2015) att legitimitet alltid innehåller en normativ komponent. Normativ legitimitet är därför en övergripande form av legitimitet som påverkar alla andra former av legitimitet.

Om miljöhänsyn inte enbart motiveras av instrumentella värden såsom ekonomiska incitament utan också uppfattas av lantbrukarna som något

inneboende och värdefullt i sig självt, så kan det indikera att policyn bidrar till att omforma lantbrukarnas handlingslogik. Detta stöds också i resultatet på frågan om vilka funktioner som är viktigast för hur gården används, där en större andel av lantbrukarna som sökt miljöersättningsstöd svarade att bevarande av biologisk mångfald var en viktig funktion jämfört med de som inte sökt miljöersättningsstöd. Liknande mönster framträder i frågan om hur mycket mark som kan avsättas till restaureringsåtgärder, där gruppen som inte sökt miljöersättningsstöd i genomsnitt angav en lägre nivå (ca 6 ha) än gruppen som sökt miljöersättningsstöd (ca 10 ha).

Vidare går det utveckla skillnaderna i policyacceptansen med hjälp av konceptet återkopplingseffekter och dess påverkan på så kallad temporal legitimitet eftersom policyacceptansen hos lantbrukarna tycks ha ett samband med tidigare erfarenheter som delvis härstammar från miljöersättningsstöden.

Exempelvis så hade de lantbrukare som uppvisade en mycket positiv attityd gentemot miljöersättningsstöden (>8) också en positiv attityd gentemot naturrestaureringsförordningen (>6) i Likertskalan. Respektive de lantbrukare som hade en negativ attityd gentemot miljöersättningsstöden (<2) uppvisade också en mycket negativ attityd gentemot förordningen (<1). Spekulativt kan detta delvis förklaras genom att miljöersättningsstöden har återkopplingseffekter gentemot naturrestaureringsförordningen.

Ett annat exempel på en möjlig återkopplingseffekt är att de lantbrukare som upplevde att miljöersättningsstöden hade påverkat deras syn på gårdens mark och natur också uppvisade en högre policyacceptans gentemot naturrestaureringsförordningen i Likertskalan.

Det är dock viktigt att uppmärksamma att det troligen är mycket annat som påverkar den temporala legitimiteten och lantbrukarnas attityder utifrån ett återkopplingseffekts perspektiv. Detta kan tänkas vara tidigare erfarenheter med andra system som härstammar från policyer. Exempelvis kontrollsystem, certifiering, administration av stöd, miljökrav och nationella myndigheter. Det går därför inte att dra någon säker slutsats från enkätens resultat gällande eventuella återkopplingseffekter från miljöersättningsstöden och bör ses som en indikation samt en möjlighet för vidare forskning.

Sambanden mellan temporal legitimitet och återkopplingseffekter i relation till tidigare erfarenheter av miljöersättningsstöden belyser vikten av att forma den nationella planen för naturrestaureringsförordningen på ett sätt som lantbrukarna upplever som legitimt. Detta är viktigt eftersom den nationella planen kan påverka den temporala legitimiteten till andra policyer i framtiden på grund av återkopplingseffekter.

Vidare är återkopplingseffekter tätt kopplat med konceptet stigberoenden. Dessa beroenden skapas från tidigare policyers regler och begränsningar som påverkar berörda aktörer och formar stigberoenden vilket påverkar aktörers beteenden (North 1990). Beteendena skapar i sin tur olika utvecklingsbanor och det utvecklas då ett stigberoende eftersom det ses som en 'sunken cost' att reversera banan då utvecklingsbanan har kostat tid och pengar för aktören (Pierson 1993).

Resultatet visar att lantbrukarnas produktionsinriktning verkar ha betydelse för hur lantbrukarna uppfattar naturrestaureringsförordningen. Lantbrukare med alternativa produktionsinriktningar såsom regenerativt jordbruk eller conservation agriculture, uppvisade generellt en mer positiv attityd och därmed en god policyacceptans gentemot förordningen. Vilket är möjligt att koppla till ett instrumentellt värde och i förlängningen ett stigberoende. Detta då resultatet kan tolkas som att gårdar med specifika produktionsinriktningar har utvecklat ett stigberoende som relaterar till deras produktion och därför upplever förordningen som mer instrumentellt legitim.

Ett exempel skulle kunna vara att gårdar som har ett alternativa produktionsinriktningar ser fler instrumentella värden med förordningen då de har investerat tid och pengar i en alternativ produktionsinriktning som gynnas av förordningen. Ett annat sådant exempel kan tänkas vara att restaureringsåtgärder såsom betesrestaurering kan ses som lämpligt för de som bedriver ett regenerativt jordbruk. Vilket visar på att produktionsinriktningarna hos lantbrukarna kan skapa stigberoenden som påverkar den instrumentella legitimiteten sett till naturrestaureringsförordningen.

Sammantaget kan detta indikera att miljöersättningsstöden inte enbart påverkar beteenden genom nutida instrumentella ekonomiska värden, utan potentiellt också kan bidra till en gradvis internalisering av miljönormer samt en påverkan på tidigare erfarenheter som bidrar till eller eroderar den temporala legitimiteten. På längre sikt kan detta skapa olika stigberoenden och även förutsättningar för utveckling av normativ legitimitet i relation till naturrestaureringsförordningen. Det förutsätter dock att policyn är stabil, långsiktig och konsekvent utformad, ifall den skulle upplevas som motsatt av lantbrukarna så riskerar den i stället att bidra till negativa återkopplingseffekter, stigberoenden och normativa värderingar som i stället bidrar till skepticism gentemot förordningen och liknande policyer. Vilket vidare belyser sambandet mellan temporal legitimitet och normativ legitimitet.

Eftersom legitimiteten och acceptansen för naturrestaureringsförordningen generellt var låg bland de flesta lantbrukare i studien kan resultaten också tyda på att det redan finns ett bredare mönster av skepticism mot miljö- och restaureringspolicyer inom lantbrukarkåren i Sverige. Denna tolkning stärks också

av de omfattande lantbrukarprotester som ägt rum runt om i Sverige och Europa under senare år, där kritik mot ökade miljökrav och administrativ börda ofta har varit centrala inslag.

Mot denna bakgrund framstår det som viktigt att stärka EU-förordningens legitimitet längs flera dimensioner, exempelvis genom förbättringsåtgärder såsom ökad delaktighet, bättre anpassning till lantbrukarnas praktiska och ekonomiska förutsättningar samt tydligare kommunikation. Sådana förbättringsåtgärder kan bidra till att öka legitimiteten över lag och därmed förbättra policyacceptansen.

Många lantbrukare i studien upplever förordningen som orättvis och menar att landsbygden bär en oproportionerligt stor del av de planerade restaureringsåtgärderna. Det här kan tolkas som att policyn (naturrestaureringsförordningen) har relativt låg distributiv legitimitet, det vill säga att lantbrukare uppfattar den som orättvist fördelad mellan stad och land. Det är därför viktigt att adressera obalansen för att förbättra den första dimensionen *distributiv legitimitet* – exempelvis genom bredare ansvarsfördelning eller bättre kompensation.

Den andra dimensionen rör *instrumentell legitimitet* där restaureringsåtgärder behöver integreras i lantbrukets ekonomiska och produktionsmässiga logik för att stärka acceptansen. Resultatet visar att de funktioner som lantbrukarna uppfattar som viktiga för gården mer sannolikt tillskrivs som legitima, vilket exempelvis var ekonomisk lönsamhet och livsmedelsproduktion. Beaktning av viktiga funktioner som ses som legitima samt inkorporering av dem i den nationella planen för naturrestaurering hade troligen också ökat både deltagande och långsiktig efterlevnad av stöden.

Tredje dimensionen rör tidigare erfarenheter och policyers förutsägbarhet över tid så kallad *temporal legitimitet*. Många restaureringsåtgärder kräver beslut med långa tidshorisonter och osäkerhet kring stödets varaktighet och dess regler riskerar att underminera lantbrukarnas vilja till att investera tid och pengar i restaureringsåtgärder. Osäkerheterna härstammar delvis från tidigare erfarenheter av exempelvis miljöersättningsstöden hos lantbrukarna vilket påverkar den nuvarande temporala legitimitet gentemot policyer såsom naturrestaureringsförordningen. Därför behöver stöden för restaureringsåtgärderna ha en tydlig förankring i tid samt distinkta regler för att tydliggöra deras varaktighet och bidra till positiva erfarenheter vilket även påverkar den temporala legitimiteten gentemot andra policyer i framtiden.

För att förbättra policyacceptansen gentemot naturrestaureringsförordningen behövs därför legitimiteten stärkas med en kombination av rättvisa, ekonomisk rationalitet och långsiktig institutionell trovärdighet i relation till varaktighet och

regler. Ifall dessa komponenter är funktionella kan det leda till att lantbrukarna betraktar naturrestaureringsförordningen som ytterligare en del i lantbrukets praktik och ett till ben att stå på för gårdens ekonomi liksom hur miljöersättningsstöden tycks upplevas hos många lantbrukare i studien.

Resultatet visar att utav de 60 lantbrukare som deltog i studien så kunde de sammanlagt tänka sig avsätta 326 ha till naturrestaurering (omkring 456 fotbollsplaner) vilket var cirka 5 ha per lantbrukare. Detta belyser att det kan finnas mycket mark som kan restaureras nationellt och spekulativt skulle den marken vara uppemot 270 000 ha ifall Sveriges lantbruksföretag kan avsätta 5 ha vardera. Siffrorna belyser att det kan vara en stor tillgång för biologisk mångfald om lantbrukarna accepterar naturrestaureringsförordningen och ser den som legitim.

Vidare belyser resultatet att många lantbrukare i studien kunde tänka sig att avsätta mark till naturrestaurering och att många ansåg att bevarande av biologisk mångfald eller kulturlandskap var en av gårdens viktigaste funktioner. Ingen i studien lämnade heller någon negativ kommentar om naturen eller restaurering i sig. Tillsammans belyser det att satsningar på miljö och natur inte verkar ses som illegitima hos lantbrukarna i studien utan att det snarare är naturrestaureringsförordningen i sig som verkar ses som illegitim då attityden gentemot förordningen generellt var mycket negativ.

Eftersom över hälften av lantbrukarna som sökt miljöersättningsstöd ($n = 22$) svarade att miljöersättningsstöden har påverkat deras syn på gårdens mark och natur och att de hade upptäckt att arbete med naturen kan skapa olika mervärden, såsom att arbetet kan ge ekonomisk ersättning och att gården och dess marker blir vackrare. Detta resultat speglar att lantbrukarnas tidigare erfarenheter från miljöersättningsstöden kan ha påverkat instrumentella och inneboende värderingar vilket i sin tur kan bidra med att lantbrukarna tillskriver instrumentell legitimitet och/eller normativ legitimitet till olika typer av arbeten som relaterar till gårdens mark och natur. Vilket ytterligare belyser vikten av tidigare erfarenheter och den temporala legitimitetens koppling till instrumentell och normativ legitimitet.

Vidare så svarade omkring fyrtio procent av lantbrukarna att miljöersättningsstöden innebär mycket administration och att ett skäl till att inte avsätta mark för restaureringsåtgärder var att det skulle innebära mer administration. Detta resultat belyser en problematik då dels naturrestaureringsåtgärder kräver mer praktisk tid för att utföra åtgärderna, dels att det innebär mer tid relaterat till administration och byråkrati.

En tänkbar lösning på denna problematik hade varit att samordna processer där restaureringsåtgärder genomförs med hjälp av ideella krafter eller externa aktörer.

Majoriteten av lantbrukarna i enkäten anser att det hade varit intressant att få hjälp med restaureringsåtgärder, vilket visar att det borde finnas goda möjligheter för den typen av process hos de lantbrukare som undersökts. Några sådana tänkbara processer hade kunnat vara att företag hade engagerat sig och 'handlat' med 'restaureringskrediter' likt koldioxidkrediter eller att intresseorganisationer hjälper till ideellt med att utföra naturrestaureringsåtgärder hos lantbrukare alternativt att de är behjälpliga med det administrativa.

I en samlad bedömning är det viktigt att lyfta fram att över hälften av lantbrukarna i enkäten svarade ja på frågan gällande ifall de kunde avsätta mark till naturrestaurering, vilket kan ses som att många är villiga att engagera sig i naturen ifall rätt förutsättningar existerar. Detta sett tillsammans med att ingen lantbrukare i enkäten lämnat kommentarer som kritiserat naturen eller restaurering i sig, visar att det kan finnas goda möjligheter för naturrestaurering hos de som undersökts vilket spekulativt kan indikera att det finns ytterligare möjligheter för naturrestaurering hos många andra lantbrukare i Sverige.

I slutändan så är det statens uppgift att lösa så många utmaningar som krävs för att förbättra legitimiteten och policyacceptansen gentemot naturrestaureringsförordningen. Detta då staten kommer få stå till svars inför EU ifall kraven från naturrestaureringsförordningen inte uppnås.

7. Slutsats

1. *Hur ser policyacceptansen gentemot naturrestaureringsförordningen ut hos de som sökt miljöersättningsstöd respektive de som inte gjort det?*

Majoriteten av både de lantbrukare som sökt miljöersättningsstöd respektive de som inte gjort det uppvisar en negativ attityd gentemot naturrestaureringsförordningen och därmed bristande policyacceptans relaterat till förordningen.

Analysen visar dock att vissa andra faktorer indikerar att miljöersättningsstöden har en påverkan på policyacceptansen. Värderingar såsom inneboende moraliska värderingar samt instrumentella ekonomiska värderingar kan ha påverkats av tidigare erfarenheter från miljöersättningsstöden vilket tycks påverka attityden gentemot förordningen hos lantbrukarna. Detta då tidigare erfarenheter kan ha bidragit till att förändra vad lantbrukarna tillskriver som legitimt.

En sådan faktor var att de lantbrukare som värderar bevarande av biologisk mångfald som viktigt för gårdens funktion tillskriver naturrestaureringsförordningen som legitim då de uppvisar en betydligt högre policyacceptans gentemot naturrestaureringsförordningen. Tvärtom så har lantbrukare som värderar ekonomisk vinst som viktigare för gårdens funktion sämre attityd och policyacceptans gentemot förordningen, vilket kan indikera att de upplever olika värderingar relaterat till normativ legitimitet och instrumentell legitimitet. Detta belyser att vissa värderingar relaterat till gårdens funktion har en koppling till attityden gentemot naturrestaureringsförordningen.

En annan faktor var att över hälften av lantbrukarna i studien svarade att miljöersättningsstöden har påverkat deras syn på gårdens mark och natur samt uppvisade en högre policyacceptans gentemot förordningen.

Sammantaget indikerar det att tidigare erfarenheter från miljöersättningsstöden kan ha bidragit till att påverka värderingar hos lantbrukarna som i förlängningen påverkar deras policyacceptans gentemot förordningen.

2. *På vilka sätt har miljöersättningsstöden förändrat lantbrukarnas drift av gården och deras syn på marken och naturen?*

Omkring hälften av lantbrukarna i studien upplever att miljöersättningsstöden har påverkat skötseln av mark, skapat förutsättningar för att avsätta mark för naturvård eller gett upphov till att införa nya miljöåtgärder eller arbetsätt. Nästan hälften anser både att stöden innebär mer administration samtidigt som hälften

också anser att stöden har gjort det ekonomiskt möjligt att driva vidare vissa verksamheter. En tredjedel av lantbrukarna anser att stöden har haft liten påverkan på hur de bedriver verksamheten på gården. Endast fem procent tycker att stöden inte påverkat verksamheten alls.

Resultaten visar också att miljöersättningsstöden har en påverkan på lantbrukarnas syn på gårdens mark och natur då 22 av 40 lantbrukare ansåg att stöden hade påverkat deras syn på ett eller annat sätt. Detta kan skildras i instrumentella ekonomiska värderingar då många lantbrukare anser att stöden påverkat deras syn genom att arbete med naturen kan ge ekonomisk ersättning, locka fler kunder eller skapa bättre odlingsförutsättningar. Det kan också skildras i mer inneboende moraliska värderingar då flera av lantbrukarna upplever att de ser fler värden i marken än vad de tidigare tänkt på eller att gården och dess marker blir vackrare av arbete med naturen.

Vidare kan det tolkas som att miljöersättningsstöden kan ha bidragit till att omforma flera lantbrukares handlingslogik ifall miljöhänsyn inte längre enbart motiveras utav instrumentella ekonomiska incitament utan att miljön också upplevs som något värdefullt i sig självt i en mer inneboende mening.

3. Hur kan policyacceptansen gentemot naturrestaureringsförordningen förbättras och bidra till restaureringsåtgärder?

Tillsammans indikerar resultaten på enkätfrågorna och fritextsvaren att policyacceptansen gentemot naturrestaureringsförordningen kan stärkas genom att förbättra legitimiteten längs tre dimensioner. Dessa dimensioner rör distributiv legitimitet, instrumentell legitimitet & temporal legitimitet.

Den distributiva legitimiteten utgörs av att lantbrukarna upplever en orättvisa då många ser kraven från förordningen som ojämnt fördelade mellan stad och land. Det är därför viktigt att hantera ojämlikheten för att förbättra den distributiva legitimiteten, vilket kan tänkas vara exempelvis genom bredare ansvarsfördelning eller bättre kompensation.

Vidare visar resultaten att miljöersättningsstöden verkar uppfattas som mer legitima när de går att kombinera med lantbrukets ekonomiska och produktionsmässiga logik samt att många värderar ekonomisk vinst och livsmedelsproduktion högt. Därför behöver också restaureringsåtgärderna i förordningen vara relativt förenliga med ekonomi och produktion för att förbättra den instrumentella legitimiteten.

Resultatet visar att lantbrukares tidigare erfarenheter som härstammar från miljöersättningsstöden kan vara betydelsefulla för deras attityd gentemot

naturrestaureringsförordningen och att vissa lantbrukare delger att det finns osäkerheter kring stödets varaktighet och dess regelverk. Sammantaget belyser det ett behov av att stöden behöver vara bundna i tid och rum med beständiga och tydliga regler. Den tredje dimensionen utgörs därför av temporal legitimitet, detta är särskilt viktigt då framtida erfarenheter av naturrestaureringsförordningen kan påverka framtida attityder hos lantbrukarna gentemot andra policyer. Det är även viktigt då naturrestaurering kräver åtgärder med långa tidshorisonter och vissa lantbrukare i studien uttrycker en oro att bli stående med restaurerade marker som behöver skötas och att de ekonomiska ersättningarna skulle försvinna. För att förbättra den temporala legitimiteten bör styrmedlen därför ha en tydlig tidsförankring med beständiga och tydliga regler.

Studien visar också på att den övergripande normativa legitimiteten hos lantbrukarna kan ha påverkats genom olika tidigare erfarenheter av miljöersättningsstöden samt dess eventuella påverkan på olika värderingar. Detta kan ha bidragit till olika upplevelser som i sin tur påverkar den distributiva, instrumentella och temporala legitimiteten vilket i förlängningen har en påverkan på policyacceptansen gentemot naturrestaureringsförordningen.

Studien indikerar att tillgodogörande av de tre dimensionerna av legitimitet hade förstärkt policyacceptansen hos lantbrukarna gentemot naturrestaureringsförordningen. Vilket i förlängningen hade bidragit till ökat deltagande och långsiktigare efterlevnad, särskilt då dimensionerna samverkar med den övergripande normativa legitimiteten.

Referenser

- Borgström, P. (2026). Naturrestaurering – men med sunt bondförnuft. Land Lantbruk, 27 april. <https://www.landlantbruk.se/palle-borgstrom-om-naturvardsverkets-forslag-till-naturrestaureringsplan> [2026-04-27]
- Creswell, J.W. & Creswell, J.D. (2018). *Research design: qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. 5 uppl. Thousand Oaks: SAGE.
- De Donà, M. (2025). *Legitimacy. I: Essential Concepts for Implementing the Sustainable Development Goals*. London: Taylor & Francis, s. 81–82.
<https://doi.org/10.4324/9781003519560>
- European Commission (2024a). *Restoration Law enters into force*.
https://environment.ec.europa.eu/news/nature-restoration-law-enters-force-2024-08-15_en [2026-05-13]
- European Commission (2024b). *Miljösystem - Jordbruk och landsbygdsutveckling – Miljösystem*. https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/income-support/eco-schemes_sv [2026-02-04]
- European Commission (2024c). *Biodiversity - Agriculture and rural development Biodiversity*. https://agriculture.ec.europa.eu/cap-my-country/sustainability/environmental-sustainability/biodiversity_en [2026-05-13]
- European Commission (2026). *Global biodiversity - Environment*.
https://environment.ec.europa.eu/topics/nature-and-biodiversity/global-biodiversity_en [2026-05-13]
- European Council (2024). *Nature restoration law: Council gives final green light. Consilium*. <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2024/06/17/nature-restoration-law-council-gives-final-green-light/> [2026-02-04]
- Ferrando, T. (2024). European farmers are angry: addressing root causes would overcome polarisation. *The Conversation*,
<https://doi.org/10.64628/AAK.gdqggjpm9>

- Finger, R., Fabry, A., Kammer, M., Candel, J., Dalhaus, T. & Meemken, E.M. (2024). Farmer Protests in Europe 2023–2024. *EuroChoices*, 23(3), s. 59–63. <https://doi.org/10.1111/1746-692X.12452>
- Frison, E.A., Cherfas, J. & Hodgkin, T. (2011). Agricultural Biodiversity Is Essential for a Sustainable Improvement in Food and Nutrition Security. *Sustainability*, 3(1), s. 238–253. <https://doi.org/10.3390/su3010238>
- Jordbruksverket (2025). *Jordbruksföretag och företagare 2025*. Jönköping: Jordbruksverket. <https://jordbruksverket.se/om-jordbruksverket/jordbruksverkets-officiella-statistik/jordbruksverkets-statistikrapporter/statistik/2025-11-11-jordbruksforetag-och-foretagare-2025> [2026-04-13]
- Jordbruksverket (2026). *Att restaurera natur*. Jönköping: Jordbruksverket. <https://jordbruksverket.se/vaxter/odling/biologisk-mangfald/naturrestaureringsforordningen> [2026-05-13]
- Jordbruksverket statistik (u.å.). *Stöd och ersättningar efter Län, Stödform och År*. PxWeb. https://statistik.sjv.se/PXWeb/pxweb/sv/Jordbruksverkets%20statistikdatabas/Jordbruksverkets%20statistikdatabas__Jordbrukets%20ekonomi__1%20EAA__Stod%20och%20ersattning/JO0205K01.px/table/tableViewLayout1/ [2026-05-13]
- Lamont, J. & Favor, C. (2017). Distributive Justice. I: Zalta, E.N. (red.) *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*. Winter 2017 Edition. Stanford: Metaphysics Research Lab, Stanford University. <https://plato.stanford.edu/archives/win2017/entries/justice-distributive/> [2026-05-09]
- Land Lantbruk Debatt (2026). *Använd Sveaskogs mark till naturrestaurering*. <https://www.landlantbruk.se/lat-naturrestaurering-ske-pa-sveaskogs-statliga-mark> [2026-04-27]
- LRF (2025). *Historisk marsch till Bryssel*. Stockholm: Lantbrukarnas Riksförbund. <https://www.lrf.se/nyheter/historisk-marsch-till-bryssel/> [2026-02-13]
- Läpple, D., Thoyer, S., Van den Broeck, G., Lécole, P., Sok, J. & de Mey, Y. (2026). Farmers' Voices in European Protests: Diverse Complaints, Emotional Tones, and Policy Responses. *Food Policy*, 138, artikel-ID: 102999. <https://doi.org/10.1016/j.foodpol.2025.102999>

- Maltezou, R. & Koutantou, A. (2025). *Greek farmers block borders, airport and roads in protest at delayed EU funds*. Reuters, 8 december.
<https://www.reuters.com/world/greek-farmers-block-borders-airport-roads-protest-delayed-eu-farm-subsidies-2025-12-08/> [2026-02-13]
- Miller, D. (2026). Justice. I: Zalta, E.N. & Nodelman, U. (red.) *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*. Spring 2026 Edition. Stanford: Metaphysics Research Lab, Stanford University.
<https://plato.stanford.edu/archives/spr2026/entries/justice/> [2026-05-09]
- Miller, S. (2025). Social Institutions. I: Zalta, E.N. & Nodelman, U. (red.) *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*. Winter 2025 Edition. Stanford: Metaphysics Research Lab, Stanford University.
<https://plato.stanford.edu/archives/win2025/entries/social-institutions/> [2026-05-09]
- Moynihan, D.P. & Soss, J. (2014). Policy Feedback and the Politics of Administration. *Public Administration Review*, 74(3), s. 320–332.
<https://doi.org/10.1111/puar.12200>
- Naturvårdsverket (2025). *Mål och artiklar i EU-förordningen om restaurering av natur*. Stockholm: Naturvårdsverket.
<https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/mark-och-vattenanvandning/eu-forordning-for-att-restaurera-natur/mal-och-artiklar-i-eu-forordningen-om-restaurering-av-natur/> [2026-01-27]
- Naturvårdsverket (2026). *Förslag till nationell restaureringsplan och författningsändringar till följd av EU-förordning om restaurering av natur*. Stockholm: Naturvårdsverket. <https://www.naturvardsverket.se/om-oss/regeringsuppdrag/slutredovisade-regeringsuppdrag/forslag-till-nationell-restaureringsplan-och-forfattningsandringar-till-foljd-av-eu-forordning-om-restaurering-av-natur/> [2026-03-10]
- Naturvårdsverket (u.å.). *EU-förordning för att restaurera natur*.
<https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/mark-och-vattenanvandning/eu-forordning-for-att-restaurera-natur/> [2026-04-13]
- Peter, F. (2023). Political Legitimacy. I: Zalta, E.N. & Nodelman, U. (red.) *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*. Winter 2023 Edition. Stanford: Metaphysics Research Lab, Stanford University.
<https://plato.stanford.edu/archives/win2023/entries/legitimacy/> [2026-03-11]

- Pierson, P. (1993). When Effect Becomes Cause: Policy Feedback and Political Change. *World Politics*, 45(4), s. 595–628. <https://doi.org/10.2307/2950710>
- Pytlík Zillig, L., Hutchens, M., Muhlberger, P., Gonzalez, F. & Tomkins, A. (2018). Policy Acceptance. I: Bornstein, B. & Tomkins, A. (red.) *Motivating Cooperation and Compliance with Authority*. Cham: Springer, s. 89–116. https://doi.org/10.1007/978-3-319-78160-0_5
- Reuters (2025). *Protesting European farmers block Brussels roads with tractors*. <https://www.reuters.com/video/watch/idRW111018122025RP1/> [2026-02-13]
- Reuters (2026a). *Explainer: Why are French farmers driving their tractors into Paris?* <https://www.reuters.com/sustainability/climate-energy/why-are-french-farmers-driving-their-tractors-into-paris-2026-01-08/> [2026-02-13]
- Reuters (2026b). *Catalan farmers block Barcelona streets in protest of EU-Mercosur deal*. Reuters Connect. <https://www.reutersconnect.com/item/catalan-farmers-block-barcelona-streets-in-protest-of-eu-mercotur-deal/dGFnOnJldXRlcnMuY29tLDIwMjY6bmV3c21sX1ZBMzM0MDA2MDIyMDI2UIAx> [2026-02-13]
- Robson, C. & McCartan, K. (2016). *Real world research: a resource for users of social research methods in applied settings*. 4 uppl. Chichester: Wiley.
- Schneider, A. & Ingram, H. (1993). Social Construction of Target Populations: Implications for Politics and Policy. *The American Political Science Review*, 87(2), s. 334–347. <https://doi.org/10.2307/2939044>
- Suchman, M.C. (1995). Managing Legitimacy: Strategic and Institutional Approaches. *The Academy of Management Review*, 20(3), ss. 571–610. <https://doi.org/10.2307/258788>
- SLU Future Food (2025). *Naturrestaureringsförfordningen – rekommendationer för inkluderande processer*. Uppsala: Sveriges lantbruksuniversitet. <https://www.slu.se/om-slu/organisation/framtidsplattformar/slu-future-food/publikationer/policy-briefs/naturrestaurering/> [2026-02-03]

- Sveriges Radio (u.å.). *Sverige kritiserats för otillräckliga insatser i EU:s naturrestaurering*. <https://www.sverigesradio.se/artikel/sverige-kritiserats-for-otillrackliga-insatser-i-eus-naturrestaurering> [2026-04-27]
- Weigand, F. (2015). Investigating the role of legitimacy in the political order of conflict-torn spaces. *Security in Transition*, London: LSE.
https://www.researchgate.net/publication/332471353_Investigating_the_role_of_legitimacy_in_the_political_order_of_conflict-torn_spaces
- Zimmerman, M.J. & Bradley, B. (2025). Intrinsic vs. Extrinsic Value. I: Zalta, E.N. & Nodelman, U. (red.) *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*. Summer 2025 Edition. Stanford: Metaphysics Research Lab, Stanford University.
<https://plato.stanford.edu/archives/sum2025/entries/value-intrinsic-extrinsic/> [2026-05-12]

Populärvetenskaplig sammanfattning

Många lantbrukare i Europa har under de senare åren uttryckt ett missnöje relaterat till EU:s jordbrukspolitik, detta missnöje har speglats genom storskaliga protester i flera europeiska städer såsom Bryssel och Paris. En del av missnöjet relateras till EU:s naturrestaureringsförordning som många lantbrukare menar står i opposition med livsmedelsproduktion och bidrar till mer byråkrati. Syftet med studien är att jämföra attityden hos lantbrukare gentemot nutida bidragssystem för miljöåtgärder i relation till EU:s naturrestaureringsförordning och naturrestaureringsåtgärder. Studien undersöker detta baserat på en nationell enkätundersökning riktad till svenska lantbrukare. Generellt hade lantbrukarna en negativ attityd till naturrestaureringsförordningen trots att de flesta var positivt inställda till nutida bidragssystem för miljöåtgärder. Studien kan dock visa på andra faktorer som förbättrade attityden hos lantbrukarna gentemot naturrestaureringsförordningen. För att förbättra attityden till förordningen och i förlängningen bidra till att fler utför naturrestaureringsåtgärder så landar studien i att det kan vara av vikt att en nationell strategi inkluderar förbättring av legitimitet genom tre delar relaterat till rättvisa, ekonomi och trygghet.

Bilaga 1

Ja, gården har sökt miljöersättningsstöd: 2.1.4.1. (Frivillig att besvara) Har du några kommentarer om miljöersättningsstöden?

Respondent 1: "Precisionodlingsstödet bra. Får inte vara för detaljstyrt, flexibelt pga väder"

Respondent 2: "Vi restaurerade en betesmark om 11ha. Det var precis att det gick +/- noll. Tycker det var värt det för framtiden, men lönsamheten är tveksam och tidsåtgången för att utföra åtgärderna är för hög för att motivera och prioritera åtgärderna"

Respondent 3: "Som alltid så är det för mycket detaljregler och för lite helhetssyn".

Respondent 4: "Dem är bra när dem enkelt går att kombinera med hur man bedriver ett modernt och produktivt lantbruk idag. Inte något som tar mer arbete än vad det ger belöning".

Respondent 5: "Största problemet är låg ersättning (i princip plusminusnoll) och att efterkommande gröda inte kan etableras smidigt. Speciellt mellangröda gör att det oftast behöver vara en vårgroda istället för höstgröda. Det är sämre ekonomi och färre dagar med växande rötter på fältet på det sättet."

Respondent 6: "Ibland fyrkantiga, reglerna passar inte alltid brukande utanför normen. Ibland svag kompetens hos myndighetspersoner."

Respondent 7: "Skulle gärna vilja veta hur mycket dessa "stöd" kostar i administration kontra miljönytta?"

Respondent 8: "Det är inte alltid kriterierna för godkänd markklass för skötselstöd är lika med optimal skötsel för biologisk mångfald."

Respondent 9: "Miss riktade"

Respondent 10: "Avbetningskravet kunde flyttas från 31/10 till t ex 1/4 så även naturbetesmarker skulle kunna vara en del av vinterbetesrotationen."

Respondent 11: "Mycket viktiga för vår ekonomi men har blivit mindre förutsägbara."

Respondent 12: "Små smulor är oxå bröd"

Respondent 13: ”mycket prat, lite verkstad, mycket pappersarbete och lite pengar”

Ja, gården har sökt miljöersättningsstöd: 2.1.7.1. (Frivillig att besvara) Har du några kommentarer om naturrestaureringsförordningen?

Respondent 14: ”Det beror helt på hur den kommer att användas. Att återställa igenväxt mark till betesmark, mycket bra! Att återställa dränerad åkermark till nåt som inte går att bruka mycket dåligt!”

Respondent 15: ”Tycker isåfall man även ska återställa där det byggs industrier”

Respondent 16: ”Bra grundtanke, känns dock som en stor risk att jordbruket får orimliga tvingande pålagor”

Respondent 17: ”Att återskapa odlingsmiljöer som det var tidigare borde framförallt vara i staden där människor lever inte på landet där vi ska producera mat till en växande befolkning”

Respondent 18: ”För oss handlar det om att hitta en kortsiktig lönsamhet i investeringarna. Vi har ofta försommartorka och bevattning kan bli aktuellt i framtiden. Att kunna kombinera våtmark med bevattningsdamm och branddamm är en lysande investering med win-win för ekonomi och klimat, försörjning och krisberedskap medan en ren våtmark är mycket lågt prioriterad i vårt företag.”

Respondent 19: ”Markägare ska ha rätten att göra det den vill med sin egen mark. Inte bli tvingad till åtgärder som potentiellt försämrar lönsamheten.”

Respondent 20: ”Minst förbättring av återställning bör vara betesmarker som ju redan är artrika. Störst nytta måste därför vara att återställa hårdgjorda asfalterade ytor som parkeringsplatser, logistikcenter och liknande. Jag utgår alltså från att vi återställer hårdgjorda ytor i större utsträckning än ytor som redan idag är biologiskt aktiva (åker, skog, bete). Det är totalt orättvist att återställning bara skulle gälla jordbruksmark. Vidare är det svårt att förklara hur mycket jobb det är att hålla efter diverse ytor. Vi har närmare ett hundratal pilträd på en av gårdarna och vi behöver lägga två-tre man-veckor om året för att hantera dessa träd. De är vackra och gör biologisk nytta men tänk själv. Det kommer bli samma sak med återställda ytor. Och stödet finns kanske nu men kommer säkert försvinna och då står vi med ytor som måste skötas. Vidare behöver vi all mark vi har till livsmedels- och energiproduktion. Ökade produktionskostnader leder till svält för de fattigaste.”

Respondent 21: ”Måste bygga på frivillighet och kopplade ersättningar”

Respondent 22: ”Generellt är jag motståndare till för mycket reglering. Finns stor risk att så stora åtgärder träffar fel, kan då bli stora fel. Kan även bli tandlösa om t.ex. stora skogsbolag får för mycket att säga till om. Dessutom är jag skeptisk till synen att natur = orört. Människan har sen senaste istiden levt i Sverige, och är själv en del av naturen. All mark bör därför kunna brukas, men det krävs såklart känsla och hänsyn. Konceptet att avsätta mark för restaurering är därför främmande för mig, allt människan gör bör dock vara i samklang med naturen.”

Respondent 23: ”Den är välbehövlig, och bör börja med att återställa samtliga storstadsnära villaområden. De boende förneka. Flytta in i höga lägenhetshus som tar mindre natur i anspråk.”

Respondent 24: ”Hur stor nytta för miljön kontra hur mycket kostar denna administration? Jordbruksverket kostar idag ca 165 000kr/år/heltidsbonde. Då är inte tjänstemän i EU, länsstyrelse eller kommun inräknade!”

Respondent 25: ”Sverige har under lång tid tagit hänsyn till miljön så varför inte återställa stadens marker till sitt ursprung”

Respondent 26: ”Har aldrig använt det.”

Respondent 27: ”En så länge så finns det inget exempel på att myndigheterna har lyckats bättre med att skapa höga naturvärden än en enskilda markägare. Däremot många exempel på att myndigheterna har förstört höga naturvärden när de tvingat till sig marken och sedan inte brukar det på ett bra sätt.”

Respondent 28: ”Jag har lite svårt för att myndigheterna ska tala om vad vi ska göra på våran egen fastighet.”

Respondent 29: ”Krocken med avskogningsförordningen måste lösas.”

Respondent 30: ”Bara de inte blir en massa administration...”

Respondent 31: ”Svårt att säga ännu. Om den genomförs med varianter av tvång så är det skit men kan också bli bra om fokus är frivillighet och lönsamhet.”

Respondent 32: ”Ett resultat av idioter som inte begriper ett dugg om lantbruk”

Respondent 33: ”vi måste göra något!”

**Nej gården har inte sökt miljöersättningsstöd: 2.2.4.1. (Frivillig att besvara)
Har du några kommentarer om naturrestaureringsförordningen?**

Respondent 34: ”Hur länge har vi råd att bära oss åt så här?”

Respondent 35: ”Jag har mindre möjlighet att använda min mark på ett ekonomiskt fördelaktigt sätt.”

Respondent 36: ”Farfar var född 1866 och fick vara med om sluttampen av lagaskiftet. Farsan föddes 1919 och blev ansvarig för gården som 15åring. Han fick uppleva ww2, lantbruksnämnden och rationalisering, träda 87, omställning 90 och EU inträdet. Jag föddes 1965 och började min bana 1981. Så jag har fått vara med om framtidstro i början på åttiotalet till träda och omställning och hopplöshet till spirande optimism i samband med Eu inträdet. Vi har ju haft ett landskap i ständig förändring hela tiden. Fråga är ju om det är rätt att styra förändringar på central nivå inom EU”

Respondent 37: ”Den undantar städerna som är de mest långtidsförstörande (asfalt, förstörande av åkermark) från förordningen. Vansinne!”

Respondent 38: ”Här växer åkrar igen, så här behövs det öppnas upp.”

Bilaga 2

Är du ansvarig eller delvis ansvarig för ett lantbruk? Eller svarar i sällskap med någon som driver ett lantbruk?
Ja
Nej
1. I vilken del av Sverige ligger gården? (Se karta nedan)
1. Götalands södra slättbygder
2. Götalands mellanbygder
3. Götalands norra slättbygder
4. Svealands slättbygder
5. Götalands skogsbygder
6. Mellersta Sveriges skogsbygder
7. Nedre Norrland
8. Övre Norrland
2. Vilken är den huvudsakliga produktionsinriktningen på gården?
Växtodling - spannmål, trindsäd, oljeväxter etc.
Djurproduktion - Köttdjur
Djurproduktion - Mjolk
Djurproduktion - Gris
Djurproduktion - Får
Djurproduktion - Häst
Trädgårdsodling - växthusodling, bärödling, fruktodling etc.
Potatisodling
Skogsproduktion
Annat
3. Vilken åldersgrupp är du eller ni som driver gården?
18-30
30-40
40-50
50-65
65+

4. Ungefär hur mycket mark brukas på gården?
1-20 ha
20-50 ha
50-100ha
100-500ha
500-1000ha
1000-2500ha
Mer än 2500ha
5. Vilket eller vilka produktionssätt har ni på gården?
Konventionellt
Ekologiskt
Alternativt (Regenerativt, Conservation Agriculture, etc.)
6. Har ni sökt miljöersättningsstöd vid något tillfälle de senaste 10 åren? (exempelvis betesrestaurering, skyddszoner, minskat kväveläckage, blommande åker, skötsel av våtmark, mellangrödor, fånggrödor etc.)
Ja
Nej
2.1.1. Är gården din huvudsakliga sysselsättning?
Ja
Nej jag har en annan huvudsaklig sysselsättning
2.1.2. (Frivillig att besvara) Vad har gården för omsättning?
1 000 - 50 000 sek
50 000 - 100 000 sek
100 000 - 250 000 sek
250 000 - 500 000 sek
500 000 - 1 000 000 sek
1 000 000 - 5 000 000 sek
5 000 000 + sek
2.1.3. Vilka miljöersättningsstöd har gården sökt?
Miljöersättning för betesmarker och slätterängar
Miljöersättning för restaurering betesmarker och slätterängar

Miljöersättning för vallodling
Miljöersättning för kolinlagring och minskat kväveläckage (vårbehandling, fånggröda, mellangröda)
Miljöersättning för skötsel och anläggning av våtmarker och dammar
Miljöersättning för skyddszoner
Miljöersättning för fåbodar
Miljöersättning utrotningshotade husdjursraser
Miljöersättning för blommande åker och fältkant
Annat
2.1.4. Vad tycker du om miljöersättningsstöden?
10 (Mycket Bra)
9
8
7
6
5
4
3
2
1 (Mycket Dålig)
2.1.5. Har miljöersättningsstöden påverkat hur du/ni bedriver verksamheten på gården? och isåfall på vilket sätt?
Vi har infört nya åtgärder eller arbetssätt på gården
Vi har utökat åtgärder vi redan arbetade med
Vi har anpassat skötseln av mark (t.ex. bete, slätter eller våtmarker)
Vi har avsatt mark för naturvård eller miljöåtgärder
Stöden har gjort det ekonomiskt möjligt att fortsätta vissa verksamheter
Stöden har haft liten eller ingen påverkan på hur vi driver gården
Stöden har inneburit mer administration
Stöden har inneburit ökade kunskaper om naturen på vår mark
Nej, stöden har inte påverkat verksamheten på något sätt
2.1.6. Har miljöersättningsstöden påverkat din syn på gårdens mark och natur? och isåfall på vilket sätt?
Ja, jag har upptäckt att min mark har fler värden än vad jag tidigare tänkt på
Ja, att arbete med naturen kan ge ekonomisk ersättning
Ja, att arbete med naturen kan locka kunder
Ja, att gården och dess marker blir vackrare

Ja, att vissa åtgärder kan skapa bättre odlingsförutsättningar
Ja, annat
Nej
2.1.7. Vad tycker du om naturrestaureringsförordningen?
10 (Mycket Bra)
9
8
7
6
5
4
3
2
1 (Mycket Dålig)
2.1.8. Har du marker som du skulle kunna avsätta för restaureringsåtgärder? (Kan exempelvis vara svårbrukade åkrar, trädor, oproduktiv skog etc.)
Ja
Nej
2.1.8.1. (Frivillig att besvara) Om ja på föregående fråga 2.1.8. Hur mycket mark tror du är möjligt att använda till restaureringsåtgärder?
0.1-1 ha
1-5 ha
5-10 ha
10-20 ha
20-50 ha
50-100 ha
100-200 ha
200-500 ha
500-1000 ha
1000 + ha
2.1.8.2. (Frivillig att besvara) Om nej på fråga 2.1.8. Vilka är de främsta skälen till att du inte kan eller vill avsätta mark för restaureringsåtgärder?
Det skulle minska gårdens produktion
Det är ekonomiskt svårt att avsätta mark
Ersättningen är för låg

För mycket administration
Osäkerhet kring regler och villkor
Marken är inte lämplig för restaurering
Jag saknar kunskap eller information om åtgärderna
2.1.9. Hade det varit intressant att utföra restaureringsåtgärder med hjälp av ideella krafter eller externa aktörer? (exempelvis föreningar, företag eller andra intressenter)
Ja, om jag får de ekonomiska ersättningarna för markanvändningen
Ja, om det sker i gott samråd med alla inblandade
Ja, jag har inte tiden själv så om någon annan gjorde restaureringsarbetet åt mig så hade jag varit intresserad
Nej
2.1.10. Vilka funktioner är viktigast för hur gården används idag? (Det går att välja max 3 alternativ)
Livsmedelsproduktion
Bevarande av biologisk mångfald
Bevarande av kulturmiljö och landskap
Bostad och livsmiljö
Rekreation och livskvalitet
Skapa ekonomisk vinst
2.2.1. Är gården din huvudsakliga sysselsättning?
Ja
Nej jag har en annan huvudsaklig sysselsättning
2.2.2. (Frivillig att besvara) Vad har gården för omsättning?
1 000 - 50 000 sek
50 000 - 100 000 sek
100 000 - 250 000 sek
250 000 - 500 000 sek
500 000 - 1 000 000 sek
1 000 000 - 5 000 000 sek
5 000 000 + sek

2.2.3. Vilka funktioner är viktigast för hur gården används idag? (Det går att välja max 3 alternativ)
Livsmedelsproduktion
Bevarande av biologisk mångfald
Bevarande av kulturmiljö och landskap
Bostad och livsmiljö
Rekreation och livskvalitet
Skapa ekonomisk vinst
2.2.4. Vad tycker du om naturrestaureringsförordningen?
10 (Mycket Bra)
9
8
7
6
5
4
3
2
1 (Mycket Dålig)
2.2.5. Har du marker som du skulle kunna avsätta för restaureringsåtgärder? (Kan exempelvis vara svårbrukade åkrar, trädor, oproduktiv skog etc.)
Ja
Nej
2.2.5.1. (Frivillig att besvara) Om ja på föregående fråga 2.2.5. Hur mycket mark tror du är möjligt att använda till restaureringsåtgärder?
0.1-1 ha
1-5 ha
5-10 ha
10-20 ha
20-50 ha
50-100 ha
100-200 ha
200-500 ha
500-1000 ha
1000 + ha

2.2.5.2. (Frivillig att besvara) Om nej på fråga 2.2.5. Vilka är de främsta skälen till att du inte kan eller vill avsätta mark för restaureringsåtgärder?
Det skulle minska gårdens produktion
Det är ekonomiskt svårt att avsätta mark
Ersättningen är för låg
För mycket administration
Osäkerhet kring regler och villkor
Marken är inte lämplig för restaurering
Jag saknar kunskap eller information om åtgärderna
2.2.6. Hade det varit intressant att utföra restaureringsåtgärder med hjälp av ideella krafter eller externa aktörer? (exempelvis föreningar, företag eller andra intressenter)
Ja, om jag får de ekonomiska ersättningarna för markanvändningen
Ja, om det sker i gott samråd med alla inblandade
Ja, jag har inte tiden själv så om någon annan gjorde restaureringsarbetet åt mig så hade jag varit intresserad
Nej

Tack

Först och främst vill jag tacka min kära Julia som har stöttat mycket under uppsatsens gång och även under min tid på universitetet. Jag vill även rikta ett tack till min handledare Emil Sandström som visat både stort intresse och engagemang kring uppsatsen samt under diverse föreläsningar och kurser under programmets gång. Jag riktar också ett tack till alla andra professorer och föreläsare som bidragit till att forma delar av mina egna inneboende och instrumentella värderingar under min studietid. Sist vill jag tacka Inger & Åke Gustafsson, Ole & Ulla Herrgård, Martin Kihlstrand, Åsa Herrgård samt övrig familj som bidragit till att forma den övergripande normativa legitimiteten som utgjort en kritisk grund för min acceptans och vilja att studera.

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU kan publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver i sådana fall godkänna publiceringen. I samband med att du godkänner publicering kommer SLU även att behandla dina personuppgifter (namn) för att göra arbetet sökbart på internet. Du kan närsomhelst återkalla ditt godkännande genom att kontakta biblioteket.

Även om du väljer att inte publicera arbetet eller återkallar ditt godkännande så kommer det arkiveras digitalt enligt arkivlagstiftningen.

Du hittar länkar till SLU:s publiceringsavtal och SLU:s behandling av personuppgifter och dina rättigheter på den här sidan:

- <https://libanswers.slu.se/sv/faq/228316>

JA, jag, Konrad Gustafsson Herrgård har läst och godkänner avtalet för publicering samt den personuppgiftsbehandling som sker i samband med detta

NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse till att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.